ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

7. SINIF İLKÖĞRETİM MATEMATİK DERS KİTABININ; GÖRSEL, DUYUŞSAL VE AKADEMİK YÖNDEN İNCELENMESİ

Abdurrahman SEFA

Selçuk Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN
2009, 79 Sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN
Yrd. Doç. Dr. Hacı SULAK
Yrd. Doç. Dr. Mustafa DOĞAN

Teknolojinin her geçen gün gelişmesine rağmen bilginin aktarılmasında en temel vasıta kitaptır.

Araştırma, yeni programa göre Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve 2008-2009 eğitim-öğretim yılında okutulan 7. sınıf İlköğretim Matematik ders kitabının; görsel, duyuşsal ve akademik yönden değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. Hazırlanan 50 soruluk kitap değerlendirme ölçeği, farklı ilköğretim okullarında çalışan 70 matematik öğretmenine dağıtılmış ve öğretmenlerden bu ölçeğe göre kitabı değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler; betimsel istatistik ve karşılaştırmalı t-testi ile analiz edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazdırılan 7. sınıf İlköğretim Matematik ders kitabı; görsel, duyuşsal ve akademik yönden 100 tam puan üzerinden ortalama 65,896 puan almıştır. Alınan bu puan beklenenin altında kalmıştır. Bu nedenle 7.sınıf İlköğretim Matematik ders kitabının öğretmenlerin beklentilerini karşılamadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ölçek, Değerlendirme, Matematik Eğitimi, Ders Kitapları.

ABSTRACT

MS Thesis

INVESTIGATING VISUAL, AFFECTIVE AND ACADEMIC ASPECTS OF 7th YEAR MATHEMATICS TEXT BOOK

Abdurrahman SEFA

Selcuk University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Primary Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Ahmet DOĞAN
2009, 79 Pages

Jury: Assist. Prof. Dr. Ahmet DOĞAN
Assist. Prof. Dr. Hacı SULAK
Assist. Prof. Dr. Mustafa DOĞAN

In spite of the developing technology, the basic material which is used to transfer knowledge is the text books.

This research was carried out for investigating visual, affective and academic aspects of 7th year mathematics text book, which was prepared by the Ministry of National Education in 2008-2009. An evaluation scale including 50 questions was used and it was applied to 70 teachers of mathematics who work in different primary schools. They were asked to evaluate the text book according to this scale. The data analyzed with using descriptive statistics and one sample t-test.

7th year mathematics text book published by the Ministry of National Education got 65,896 points on average over 100 points from the visual, affective and academic aspects whereas this point should be at least 90 according to the text book evaulation criteria. For this reason, it has been understood that, 7th year mathematics text book doesn't have the quality to meet the teachers' expections.

Key Words: Scale, Evaluation, Mathematics education, Text books.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca benden yardımını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN başta olmak üzere Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde beni her zaman destekleyen hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Her zaman bana güvenen ve beni destekleyen ailemede teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek veren TÜBİTAK'a da desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Abdurrahman SEFA

İÇİNDEKİLER

ÖZET……..…….....iii
ABSTRACT……..……..……iv
ÖNSÖZ……..…….....v
İÇİNDEKİLER……..……vi
1.GİRİŞ……....1
1.1.Eğitim……5
1.2.Bilim……..7
1.3.Matematik Bilimi……7
1.4.Matematik Niçin Öğretilmeli?……..……..9
1.5.Matematik Öğretiminin Genel Amaçları……10
1.6.Araştırmanın Amacı……..11
1.7.Araştırmanın Önemi……..13
1.8.Problem Cümlesi……14
2.LİTERATÜR ARAŞTIRMASI……15
2.1.Matematik Eğitimi İle İlgili Araştırmalar……...15
2.2.Ders Kitapları ile İlgili Araştırmalar……...……22
2.3.Ders Kitaplarının Önemi……...24
3.MATERYAL VE METOT……32
3.1.Araştırmanın Yöntemi……...32
3.2.Bilgi Toplanan Grup……..32
3.3.Değerlendirme Ölçeği……....32
3.4.Verilerin Toplanması……33
3.5.Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması……33
3.6.Varsayımlar……33
3.7.Araştırmanın Sınırlılıkları……33
4.BULGULAR VE YORUMLAR……...35
4.1. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Görsel Yönden İncelenmesi……35
4.2. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Duyuşsal Yönden İncelenmesi……36

4.3. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Akademik Yönden İncelenmesi……37
4.4. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Belirlenen Kriterlere Göre Değerlendirme Sonuçları…….……39
4.5. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının; Görsel, Duyuşsal ve Akademik Yönden Birbirleriyle Karşılaştırılması...……44
5. SONUÇ VE ÖNERİLER……...……...……..….46
5.1. Sonuçlar...……..……..……...46
5.2. Öneriler……..……..……..47
6.KAYNAKLAR…….……...……...…48
7.EKLER……...54
EK-1: Ders Kitabı Değerlendirme Formu…….…54
EK-2: Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği……...…….……...57

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının görsel tasarımı ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları…….....35

Tablo 4.2. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının duyuşsal yönü ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları ……...…….36

Tablo 4.3. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının akademik yönü ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları…….……...……..…37

Tablo 4.4. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabı değerlendirme sonuçları…….……..…….….....40

Tablo 4.5. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendirme ölçeğine göre her bir soruya öğretmenlerin verdiği puanların t testi analizi…….41

Tablo 4.6. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabı değerlendirme sonuçlarının t testi analizi……...43

Tablo 4.7. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabı değerlendirme sonuçlarının 100 puan üzerinden 90 puana göre yapılan t testi analizi……..…….…….43

Tablo 4.8. Kriterlerin 100 puan üzerinden aldığı ortalama puanlar……...44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Ders kitabı ……..……..……..…12

Şekil 2.1 Ders kitabı geliştirme modeli ……..……..……..30

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının değerlendirme kriterlerine göre 100 puan üzerinden aldığı ortalama puanlar……45

1.GİRİŞ

Matematik kökeni yüzyıllar öncesine dayanan bir bilim dalı olarak günümüze kadar önemini günden güne arttırarak gelmiştir. İnsanlar her dönemde matematiğe gereksinim duymuşlardır. Örneğin; alış-veriş yaparken, bir bina inşa ederken, arsalarının sınırlarını belirlerken, seyahat ederken ve sayamayacağımız kadar fazla alanda matematik ön plana çıkmış bu sebeplerden ötürü de hayatımızın göz ardı edilemez bir gerçeği olmuştur.

Matematik, günlük yaşamın her alanında sürekli olarak kullanıldığından dolayı kendini yenilemiş ve geliştirmiştir. Bu gelişmeler ve yenilenmeler neticesinde on yıl önceki bilgilerle, kabul edilen gerçeklerle günümüzde ki bilgiler ve kabul edilen gerçekler bir değildir. Tabi ki bu yenilenme ve gelişmelere paralel olarak bu bilgilerin öğretim şeklinin, yapısının, muhtevasının farklılık göstermesi de yadsınamaz bir gerçektir.

Matematik, pek çok yetişkin için edinilmesi gereken temel bilgileri ve becerileri içerir. Ayrıca, bireylerin günlük yaşamlarını sürdürmede önemli işlevleri vardır. Özellikle ilköğretim okullarındaki matematik derslerinde verilen kavramlar, kurallar ve işlem bilgileri her yetişkin için gerekli olan temel bilgilerdir(Ersoy 1997).

Matematiğin hala herkesçe kabul gören bir tanımı, belki de bir tanım cümlesine sığdırılamayışından ötürü yapılamamaktadır (Altun 2002). Bu kadar tanım farklılığı belki de, insanların matematikten beklentileri ve ona yönelik tutumlarının farklılığından ileri gelmektedir.

Türk Dil Kurumu (1992) matematik sözcüğünü "Aritmetik, cebir, geometri gibi sayı ve ölçü temeline dayanarak niceliklerin özelliklerini inceleyen bilimlerin ortak adı" biçiminde tanımlamaktadır.

Bir görüşe göre matematiğin tanımı,

- Matematik sayı ve uzay bilimidir.
- Matematik tüm olası örüntülerin incelenmesidir.
- Matematik; aritmetik, cebir, geometri gibi sayı ve ölçü temeline dayanan niceliklerin özelliklerini inceleyen bilimlerin ortak adıdır.

- Matematik, düşüncenin tümdengelimli bir işletim yolu ile sayılar, geometrik şekiller, fonksiyonlar, uzaylar vb. soyut varlıkların özelliklerini ve bunların arasında kurulan ilişkileri inceleyen bilimler grubuna verilen genel addır (Altun 2002).

Dünya var olduğundan bugüne kadar insanlar sürekli yeni bilgiler üretmektedirler. Üretilen bu bilgileri saklamanın en yaygın ve güvenilir yolu ise kitaplardır (Keser 2004). Yazılı materyaller milattan önceki dönemlerden beri insanların bilgilerini, düşüncelerini birbirlerine anlatmada çok önemli bir kaynak olmuştur. Özellikle okulların kurulmasıyla birlikte yazılı materyaller ve özellikle de ders kitapları öğretmenler ve öğrenciler için temel bilgi kaynağı haline gelmiştir.

Ülkemizde ders kitapları, eğitim-öğretim için temel kaynak olarak görülmektedir. Eğitim uygulamalarında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ders kitaplarını öğretme ve öğrenme aracı olarak yoğun bir şekilde kullandığı bilinmektedir. Kitap, yazılmış veya basılmış yaprakların bir araya getirilmesiyle oluşturulur. Kitap, insana içinde yaşadığı toplumun değerlerini, hak ve sorumluluklarını iletir. Bununla birlikte insanı diğer canlılardan ayıran önemli özelliklerden biri; bilgiyi alması, anlaması, kullanması ve yaşadığı toplumda olup bitenleri anlamlandırmasıdır. Öğrencilere bu bilgileri veren araçların başında ise ders kitapları gelmektedir. Bu nedenle ders kitapları, tüm kitaplar içinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamındadır (Kılıç ve Seven 2002).

Ders kitapları öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılabilen ortak bir kaynaktır. Öğrencilerin derse hazırlıklı gelebilmesi, geniş bilgilere özet halde ulaşabilmesi, ödev ve grup çalışmalarında ortak kullanılabilmesi gibi imkanlar sağlayabilmektedir (Ünal ve ark. 1999). Ders kitaplarını diğer kitaplardan ayıran belirgin özellikler; branşa yönelik olmaları, bilgilerin sistemli bir şekilde sunulması, öğrenci seviyesine uygunluk ve içerikte yer alan konuların müfredat programı ile sınırlandırılmış olmalarıdır. Öğretmenler için ders kitaplarının ayrı bir önemi vardır. Öncelikle ders kitapları yürürlükte olan müfredat programlarının birinci elden öğretmenlere sunulduğu bir kaynaktır. Öğretmenler müfredat programının konu sıralamasını ve dersin işlenişinde kullanılabilecek farklı öğretim etkinliklerini bu kaynaklardan öğrenmektedirler (English 1992).

Öğrencilerin, müfredat programı ile hedeflenen niteliklere ulaşmasını sağlamada en önemli vasıta olan ders kitapları, eğitim-öğretim sürecinde yer alan görsel araçlar içinde en fazla kullanılanıdır (Demirel 1999). Bu nedenle matematik eğitimi için hazırlanan müfredat programları, daima bu programlara paralel hazırlanmış ders kitapları ile desteklenmektedir.

Ülkemizde ders kitaplarının hazırlanmasında yıllar boyunca çeşitli süreçlerden geçilmiştir. 1949 yılına kadar ders kitaplarının hazırlanmasını üstlenen MEB, 1946-1973 yılları arasında özel sektöre, ders kitabı hazırlama yetkisini vermiş ve bu tarihler arasında özel sektör MEB'in belirlediği nitelikler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüştür. 1962-1968 yılları arasında ise sınıflarda birden fazla ders kitabı kullanma uygulaması, deneme okullarında test edilmiş ve sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir (Tekışık 1994). 1973-1991 yılları arasında MEB ders kitabı hazırlama işlemini tek başına yürütmüş, 1991'de "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği" ile özel sektöre tekrar izin verilmiştir (Kaptan 1998). 1995'de Talim ve Terbiye Kurulunun, "Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi ile İlgili Esas ve Usuller" kararı ile ders kitaplarının;

1) Konuların işlenişi

2) Dil özellikleri ve imla kuralları

3) Görsel düzen

4) Hazırlık ve değerlendirme çalışmaları

olmak üzere dört ana başlık altında incelenmesine karar verilmiştir (Ünal 2000) (Resmi Gazete, sayı 22297)(EK-2).

Öğretimin gerçekleşmesi için öğretim materyallerine gereksinim vardır. Öğrenmenin zamanında gerçekleşmesi, kalıcı olması ve öğrenme ortamının sağlıklı bir şekilde oluşmasında öğretim materyalleri kullanılmaktadır. Herhangi bir konunun öğretimde derslerde kullanılabilecek yeteri kadar öğretim materyali mevcuttur. Fakat önemli olan dersin amacına uygun, öğretmen ve öğrencinin kullanabileceği ve rahatça ulaşılabilecek bir materyal seçimidir.

Okullarda en çok kullanılan öğretim materyali ders kitabıdır. Öğretim ortamlarında en yaygın olarak kullanılan sınıfta hemen hemen her öğrencide bulunan araç ders kitabıdır. Ayrıca kalıcı öğrenmelerin sağlanmasında diğer öğretim araçlarına oranla ders kitabı önemli bir yere sahiptir. Ders kitabı bir eğitim

programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan bir öğretim materyalidir (Demirel ve ark. 2005).

Ders kitaplarının oluşturulmasında sadece ticari(parasal) kaygılar değil, geleceğimizi teslim edeceğimiz çocuklarımızın kazanacağı değerler de düşünülmelidir. Bu değerlerin öne çıkarılmasında konu alanının uzmanları, eğitim ve gelişim psikologları, dilbilimciler, illüstratörler, grafik tasarımcılar, eğitim teknologları ve uygulayıcıların bulunduğu geniş bir ekiple çalışılıp, öğretim programlarına ve eğitim- öğretim ilkelerine uygun bir kitap hazırlanırsa sorunların en aza inmesi kesinlik kazanacaktır. Fakat burada öncelikle tarafların bu sorunları ortadan kaldırmaya inanması gerekmektedir (Pektaş 2001).

Türkiye'de matematik eğitimindeki gelişmelere ayak uydurabilmek için bir takım değişiklikler yapılmasına karar verilmiştir. Bu değişim ve gelişim doğrultusunda hazırlanan 2004 İlköğretim Matematik Dersi (1–5) Öğretim Programı; 2005–2006 eğitim-öğretim yılında resmî olarak bütün okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Bu programın temel yaklaşımında, öğrencilerin matematik öğrenme-öğretme sürecinde aktif katılımcı olması esas alınmaktadır. Ayrıca bu yaş grubundaki öğrencilerin çevresiyle, somut nesnelerle ve akranlarıyla etkileşimlerinden kendi düşüncelerini oluşturacakları ifade edilmektedir (Pesen 2005).

Eğitim alanında yapılan veya yapılması uygun bulunan değişimlerden matematik ve matematik öğretimi de payını almıştır. Matematik eğitiminde de, matematiğin ne olduğu, ne ölçüde ve nasıl öğretilmesi gerektiği vb. konularda önemli düşünce değişiklikleri ve yenilikler olmaktadır. Günümüz dünyasında artık var olan yaklaşımların yerini oldukça farklı bir matematik öğrenimi ve öğretimi almaktadır (NCTM 2000).

Günümüzde her alanda çok hızlı bir değişim ve gelişimden söz etmek mümkündür. Bu süreçte insan yaşamını olumlu yönde etkileyen gelişimlerin ivme kazanmasında eğitim önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanın bilgiye olan gereksinimi ve bilgiye en kısa yoldan ulaşma isteği de eğitime farklı boyutlar kazandırmıştır. Bireyin bu gelişime ayak uydurabilmesine, gelişim sürecine etkili ve yapıcı bir kişi olarak katılabilmesine, kısaca, bireyde çağın özelliği doğrultusunda davranış formları oluşturabilmesine temel araç eğitimdir denilebilir (Alkan 1996).

Çağa uygun bir eğitim anlayışı içerisinde "Bilimsel Okur-Yazarlık" kavramının da tartışılmasında yarar vardır. Çünkü ülkeler, sürekli değişen ve gelişen yaşam koşulları içerisinde fen bilimleri eğitimi alanında, bireylerini bilimsel okur-yazar yapma gayretindedir (Çepni ve ark. 1997).

Son yıllarda eğitim alanındaki araştırmalarda ders kitaplarının incelenmesi özel bir konu olarak ön plana çıkmıştır. Matematik, fizik ve kimya gibi farklı branşlara dönük yapılan değerlendirmeler ve oluşturulan ölçekler bulunmaktadır (Demirel 1999).

Bu çalışmada, önceden oluşturulan kitap değerlendirme ölçeklerinden faydalanılarak bir ölçek belirlenmiş ve 2008-2009 eğitim-öğretim yılında İlköğretim 7.sınıflarda okutulacak ilköğretim 7. sınıf matematik ders kitabı; görsel, duyuşsal ve akademik yönden incelenmiştir.

1.1. Eğitim

Eğitim, bireyin içinde yaşadığı topluma uyumunu sağlamak ve yeteneklerini geliştirmek amacıyla davranışlarında istenilen değişiklikler oluşturma etkinliği ve sürecidir. Bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eder. Önce ailede başlayan eğitim, daha sonra okulda ve toplumda devam eder. Bu nedenle yapılış amacı ve yeri söz konusu olduğunda informal ve formal olmak üzere ikiye ayrılır. Örneğin ailenin çocuğuna verdiği eğitim informal özellik göstermektedir. Her ailenin çocuğuna vermek istediği eğitim farklıdır. Oysa formal eğitimde bir bütünlük ve sistemlilik vardır (Kılıç ve ark. 2001).

Ülkemizde formal eğitim yasal dayanağını Anayasadan ve daha sonra ilgili yasalardan alır. Eğitim ve öğretim ile ilgili esaslar 1982 Anayasa'sının 17,27 ve 42. maddelerinde somutlaşmaktadır.

Madde 17. Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Madde 27. Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Madde 42. Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim-Öğretim Atatürk ilkeleri

ve inkılapları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetiminde yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz. Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldıramaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okullarıyla erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir. Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları nedeniyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletler arası anlaşma hükümleri saklıdır. Anayasanın amir hükmü gereğince yapılması öngörülen eğitim ve öğretim 14.06.1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda açıklanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982).

Eğitimin bireyleri çağdaş anlamda evrensel dünya vatandaşlığına ulaştırabilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, ana dilinden başka bir dili rahatça kullanabilen, bilgisayar teknolojisine hakim, çağdaş teknoloji ve ürünlerini yaşamın her aşamasında kullanabilen, ürettiği oranda da güç kazanabilen bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Çağımızda eğitimin temel öğesi insandır. İnsanın, bilgi ve toplumla olan ilişkisinde büyük değişimler olmaktadır. İnsanın bilgi ve toplumla olan ilişkisindeki değişim, onun niteliklerinin değişmesine de neden olmaktadır. Bilgi patlaması, bilginin insan ve onun yaşamdaki işlevini de değiştirmektedir. Bu oluşum eğitimde, öğrenme ve öğretme süreçlerindeki değişim ve eğitim sürecinin verimliliği bakımından artan bir önem kazanmaktadır (Yıldırım 2007).

Eğitimciler, daha çok öğrenciye, daha az zamanda, daha fazla bilgiye ulaşma ortamı sağlamak zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle, öğretimde verimliliği ve etkililiği sağlayacak yeni öğretim yöntemi ve tekniklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca konuların daha kolay öğrenilmesini sağlamak için yeni araç

ve gereçlerin, yöntemlerin sürekli olarak araştırılıp geliştirilmeleri gerekmektedir. Buna paralel olarak öğrenci ve öğretmenlerin, gereksinim duydukları bilgiye ulaşma ve bu bilgileri kullanma yeteneklerini geliştirmeleri sağlanmalıdır (Adıbelli 2007).

1.2. Bilim

Bilgi edinme insanın en temel güdülerinden ve ayırt edici özelliklerinden biridir. İnsanoğlunun doğa ve toplumsal çevresindeki varlıkları anlama, olay ve olguların nedenlerini belirleme ve bunlara ilişkin yorum yapma isteği bilimin temelini oluşturmaktadır. İnsan yüzyıllar boyunca sürekli bilgi birikimi sağlamıştır. Ancak edinilen her bilginin bilimsel olduğu söylenemez. Bilim nesnel sağlamlığı olan bilgilerin elde edilmesini amaçlar (Kılıç ve ark. 2001).

Bilim ve teknoloji bugünkü toplumların yöneldiği içeriğin merkezini oluşturur. Gelecek yüzyılda yaşam koşullarına uyum, tüm eğitim düzeylerinde yeni amaçlar, programlar ve öğretim yöntemleri gerektirecektir. Nüfusun hızla artacağı ve nüfus çoğunluğu önemli ölçüde değişeceği için, bu konuda gelecekte daha büyük gereksinimler ve nicel sıkıntılar ortaya çıkacaktır. Değişim daha da hızlanacaktır. Bu güçlüklerle baş etme yeterliklerinden yoksun toplumlar bu yarışta sona kalacaklardır (Adıbelli 2007).

Bilim ve teknolojide yeni bilgilerin ortaya çıkışındaki hız, buna bağlı olarak toplumsal ve ekonomik etkenlerin hızlı değişimi, bir kimsenin mesleki yeterliliklerinin bir ömür boyunca dört veya beş kez geçersiz (eskimiş) olması sonucunu doğurabilir. Bu gerçek, fen öğretiminde, nasıl öğrenileceğini öğretmeyi, ana amaç haline getirmiştir.

1.3. Matematik Bilimi

Eğitim sisteminin en önemli temel taşlarından ve vazgeçilmezlerinden biri matematiktir. Yapımızda, çevremizde olan matematik, çevremize ilişkin olay ve deneyimleri organize etme ve açıklama işidir. Yeni bilgiler elde edilmesi, elde edilen bilgilerin açıklanması, denetlenmesi ve sonraki nesillere aktarılmasında güvenilir bir araç olan matematik, insan ve toplum için vazgeçilmez bir değerdir (Güven 1990).

Başlangıçta insanların pratik ihtiyaçlarını karşılamak üzere basit sayma, düzenleme ve ölçme işlemlerinde ortaya çıkmış, çağlar boyunca insan yaşamının bir parçası haline gelmiştir. Evrenin incelemesinde matematik tüm diğer bilim dallarına yardımcı ve tarihin her döneminde gelişmiş medeniyetlerin vazgeçemediği en önemli unsurlardan biri olmuştur (Bulut 2003).

Matematik tarihi, pek çok neslin en yüce düşüncelerini yansıtır. Matematiği diğer bilimlerden ayıran en önemli özelliği, tamamen insan beyninin bir ürünü olmasıdır. Yani, insan faktörü olmasa da fizik, kimya, biyoloji, jeoloji, astronomi olayları görülür ancak matematik diye bir şeyden söz edilemez. Bu demektir ki matematik, düşüncenin nesillerce geliştirerek ortaya koyduğu şaheser bir akıl ve mantık bilimidir (Kart 2002).

Çelik (1996)'e göre matematik, dil, ırk, din ve ülke tanımadan uygarlıklardan zenginleşerek geçen sağlam, kullanışlı ve evrensel bir dil, bir ekindir. Birey için, toplum için, teknoloji için vazgeçilmez değerdedir. Yayılma alanına ve derinliğine sınır konamayan bir bilimdir, bir sanattır.

Matematik gerçek dünyanın sınırlılıkları ve kaçınılması olanaksız hatalarından uzak, yalnızca insanlar istediği için, onların hayallerinde var olan; kendi kurallarını kendi koyan; gerçek olmayan bir dünyada gerçekten daha gerçek gibi davranan; kendine özgü yasaları olan; kendi kavramlarını somut objelermişçesine herkese kabul ettiren; son derece tutarlı, kararlı, duyarlı; başka hiçbir bilim dalının olamayacağı kadar kesin; akılcı, üstelik son derece renkli, eğlenceli bir oyun, bir dil; aynı zamanda estetik kaygıları taşıyan bir sanat ya da bilim dalıdır (Umay 2002).

Edmond Goblot (1965), İlimler Sistemi adlı kitabında bilimleri sınıflandırırken, bir uçta en gelişmiş bilim dalı olarak matematiğin bulunduğunu belirtmektedir. Matematiğin konusu soyut şeylerdir, çünkü sayılar ve işlemler zihinsel üretimlerdir, doğada karşılığı yoktur. Sözgelimi kimse "2" yi göremez ve gösteremez. Mantık kuralları da bu grupta sayılabilir. O da önermeler arasında ki işlemleri ele almaktadır. Matematik gelişmiş bir bilimdir, çünkü nesneden bağımsızlığını ilan etmiştir. Diğer bilimler matematiğe öykünürler; onun gibi olmaya yani nesneden bağımsız kurallara ulaşmaya çalışırlar. Diğer bilimlerde ki sayısallaştırmanın anlamı budur. Bir bilim geliştiğini iddia edince, kanıt olarak sayısallaşmalarını gösterir (Bacanlı 2004).

Kısacası, matematik insan aklının yarattığı büyük ve ortak bir değerdir. Evrenselliği onun gücüdür. Çağlar asarak bize ulaşmıştır ve yeni kuşaklara ulaşacaktır. Büyüyerek, gelişerek, insanlığa hizmet edecek, her zaman taze ve doğru kalacaktır. Bundan dolayı da matematik öğretimi bütün dünya ülkelerinde büyük önem ve önceliğe sahiptir. Hemen her öğretim sisteminde matematik ana dil öğretiminden sonraki ilk sırayı alır (MEB 1992).

1.4. Matematik Niçin Öğretilmeli?

Günlük hayatın bir parçası olan matematiğin, okullarda öğretilmesi gerekliliği her ülkede tartışmasız kabul edilmektedir. Eleştirel düşünce becerisini kazanma, yaşamda gerekli bilgi ve becerileri edinme, mantıklı düşünme becerisi geliştirme, iletişim kurmada yardımcı olma ve günlük hayatta gerekli işlemleri yapabilme gibi pek çok neden matematik öğretiminin gerekçeleri arasındadır (Doğan 2002).

Matematik eğitiminin ve öğretiminin önemine bakacak olursak. "Matematik; fen ve teknolojinin temeli olarak düşünülürse, bilgi ve teknoloji çağını yaşadığımız bu zaman diliminde nasıl da hayati bir önem arz ettiği anlaşılır. Bilim ve teknolojide önde olan toplumlara bakılacak olursa matematik alanına özellikle önem verdikleri görülecektir. Bu gerçekten yola çıkarak eğitim kalitemizi yükseltmek ve çağın gerektirdiği insan gücüne sahip olmak adına ilköğretim ders programlarında değişiklik yapılması yoluna gidilmiştir. Öğrencinin merkezde olduğu öğrenme yaklaşımları benimsenerek yeni ders programları yazılmıştır. Söz konusu programlardan olan ilköğretim matematik programı hakkında eski programa göre hafifletildiği, süreç içinde öğrenciyi aktif kıldığı, öğrenciyi kendi öğrenme süreci açısından daha fazla sorumluluğa yönelttiği, öğretmeye değil öğrenmeye ağırlık verdiği, değerlendirme de sonucun yanı sıra sürecinde aktif rol aldığı söylenebilir. Bu sebeple buluş yoluyla öğretim, kavram öğretimi, zihinsel süreçler, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, problem çözme becerisi, iletişim becerileri, yansıtıcı düşünme becerisi… gibi öğeler programda ön çıkmaktadır." (Aktaş ve ark. 2008).

Okulöncesinden itibaren Türk eğitim sisteminde matematiğe geniş yer verilmektedir. Ayrıca matematik, okullarda öğrencilerin en çok zorlandığı derslerin

başında gelmekte; yapılan araştırmalar Türkiye'de matematik öğretiminde sorunlar yaşandığına ve matematiğe bakış açısının değiştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Buna göre uluslararası platformda yapılan, "Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Araştırması" adlı ortak araştırma projesine katılan 38 ülkenin ilköğretim öğrencilerinin matematik testi ortalama başarı puanları incelendiğinde Türkiye'nin 31. sırada yer aldığı görülmektedir. Uzak Doğu ülkelerinin genelde ilk beş sırada yer aldığı çalışmada Türkiye; Makedonya, Ürdün ve İran gibi ülkelerle sonlara doğru bir konumda, ekonomik yönden gelişmekte ve eğitim sorunlarını çözememiş olan ülkeler grubunda yer alması düşündürücüdür (Ersoy ve Ardahan 2004).

Matematik öğretiminde yaşanılan sorunlar ve uluslararası sıralamalarda sonlarda yer almak, Türkiye'nin Avrupa Birliği sürecine girdiği bir dönemde matematik programının dünya şartlarına uygun olarak yenilenmesi gereğini doğurmuştur. Söz konusu sorunları çözmek, öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarını değiştirmek ve en önemlisi matematiği sevdirmek amacıyla yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 12.07.2004 tarihli kararı ile 2005- 2006 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir (Tebliğler Dergisi 2004).

1.5. Matematik Öğretiminin Genel Amaçları

Yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programı ile birlikte matematik eğitiminin amacı bu programı izleyen ve başarıyla tamamlayan öğrencilere bazı yeterlikleri kazandırabilmektir. Bu yeterlikler aşağıdaki gibi özetlenebilir (MEB 2005):

1. Matematiksel kavramları ve sistemleri anlayabilecek, bunlar arasında ilişkiler kurabilecek, bu kavram ve sistemleri günlük hayatta ve diğer öğrenme alanlarında kullanabileceklerdir.

2. Matematikte veya diğer alanlarda ileri bir eğitim alabilmek için gerekli matematiksel bilgi ve becerileri kazanabileceklerdir.

3. Mantıksal tümevarım ve tümdengelimle ilgili çıkarımlar yapabileceklerdir.

4. Matematiksel problemleri çözme süreci içinde kendi matematiksel düşünce ve akıl yürütmelerini ifade edebileceklerdir.

5. Matematiksel düşüncelerini mantıklı bir şekilde açıklamak ve paylaşmak için matematiksel terminoloji ve dili doğru kullanabileceklerdir.

6. Tahmin etme ve zihinden işlem yapma becerilerini etkin kullanabileceklerdir.

7. Problem çözme stratejileri geliştirebilecek ve bunları günlük hayattaki problemlerin çözümünde kullanabileceklerdir.

8. Model kurabilecek, modelleri sözel ve matematiksel ifadelerle ilişkilendirebileceklerdir.

9. Matematiğe yönelik olumlu tutum geliştirebilecek, öz güven duyabileceklerdir.

10. Matematiğin gücünü ve ilişkiler ağı içeren yapısını takdir edebileceklerdir.

11. Entelektüel merakı ilerletecek ve geliştirebileceklerdir.

12. Matematiğin tarihî gelişimi ve buna paralel olarak insan düşüncesinin gelişmesindeki rolünü ve değerini, diğer alanlardaki kullanımının önemini kavrayabileceklerdir.

13. Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumlu olma özelliklerini geliştirebileceklerdir.

14. Araştırma yapma, bilgi üretme ve kullanma gücünü geliştirebileceklerdir.

15. Matematik ve sanat ilişkisini kurabilecek, estetik duygular geliştirebileceklerdir.

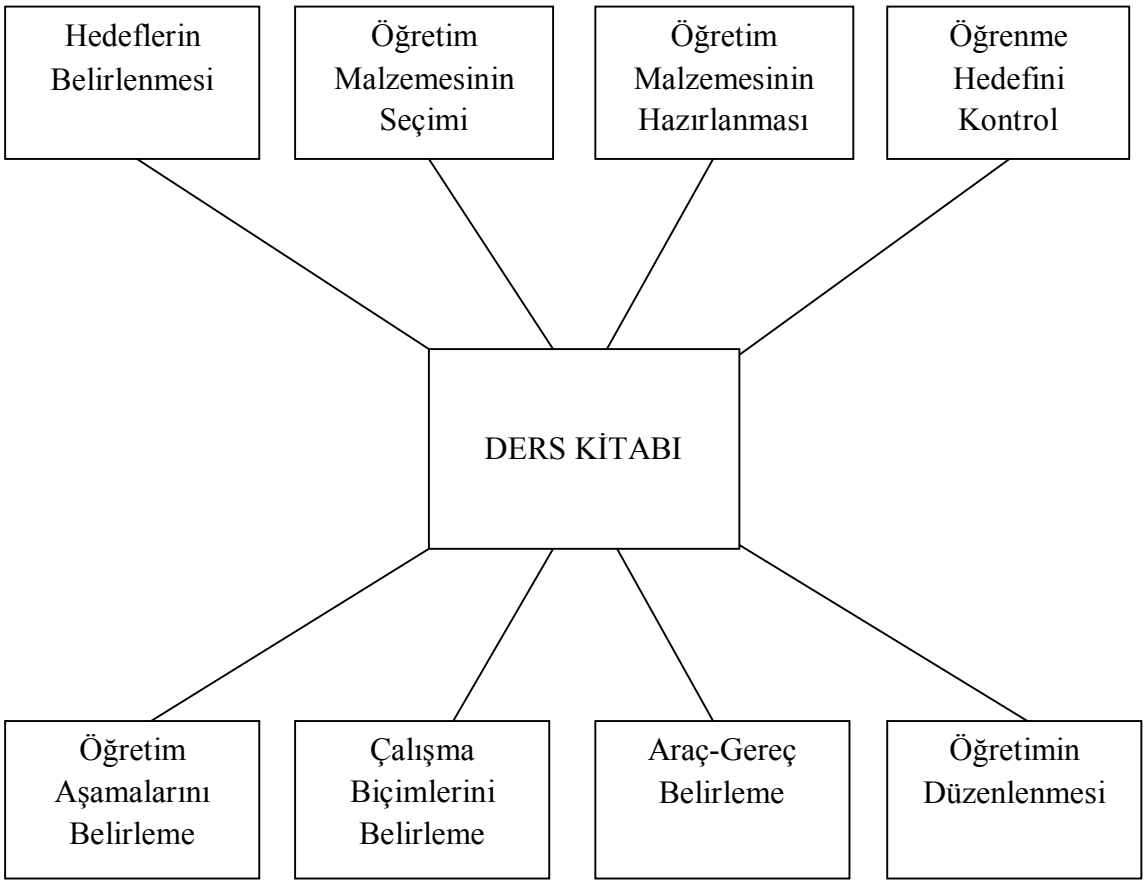
1.6. Araştırmanın Amacı

Ders kitapları eğitim amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biridir (Yıldız ve ark. 2004). Ders kitapları, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlanan araçlardır (Duman ve ark. 2001). Ders kitapları, öğretimde öğretmenlerin, öğrencilerin, yetişkinlerin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden araçlardır. Ders kitapları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin gelişmesinde katkısı yüksek olan materyallerin birisidir. Ders kitapları, öğretim sırasında, öğrencilerin neleri öğreneceği ve öğretmenlerin neleri öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen bir kaynak olma özelliği

taşımasının yanında sınıf içi öğrenme-öğretme etkinliklerine yönelik kararlar üzerinde de önemli etkilere sahiptir.

Bu çalışma ile; 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının; görsel, duyuşsal ve akademik yönden incelenmesi amaçlanmıştır.

Genç (2002), Kast ve Neuner (1994)'den aktardığına göre ders kitabı; dersin aşamalarının saptanmasına, düzenlenmesine, hedeflere erişilip erişilmediğinin kontrolüne ve öğretimin düzenlenmesine yardımcı olur (Şekil 1.1).

Şekil 1.1 Ders Kitabı

Ders kitabı; eğitim-öğretim programlarında yer alan kazanımlarla bütünlük arz eden bilgileri öğrencilerin hizmetine sunar. Öğrencilere tekrar, pekiştirme, sınava hazırlanma ve kendi hızlarına uygun olarak çalışma olanağı sağladığından dolayı kullanışlı ve ekonomik bir araç olarak önem taşır.

Adıbelli (2007)'ye göre, ülkemizde ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği ölçütlere göre değerlendirilmesine rağmen bu konuda somut kriterlerin eksikliği çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Yapılan program değişiklikleri de göz önünde bulundurulursa, yeni hazırlanacak ders kitaplarının yapılan bu araştırmalar ışığında belli kriterlere sahip olması gerekmektedir.

Bu nedenle okullarda okutulacak ders kitaplarının seçiminde somut kriterler belirlenmelidir. "İyi bir matematik kitabı nasıl olmalıdır?, Şu anda kullanılan matematik ders kitapları amaçlanan hedeflere ne kadar uygundur?, Matematik kitapları yeni programı ne kadar içermektedir ve ne kadar yansıtabilmektedir?, Matematik ders kitaplarından öğretmenler ve öğrenciler neler beklemelidir ve bu kitaplar beklentilere cevap verebiliyor mu?" sorularına vereceğimiz cevaplar ilköğretim matematik eğitiminin ne düzeyde olduğunu ortaya koyacaktır.

Araştırmamızın amacı; bir ders kitabı değerlendirme ölçeği kullanarak, Milli Eğitim Bakanlığınca yeni programa göre hazırlanmış ilköğretim 7. sınıf matematik ders kitabının görsel, duyuşsal ve akademik yönden uygun olup olmadığını araştırmaktır.

1.7. Araştırmanın Önemi

i) Ders kitabında ki gelenekleşmiş bilgi hatalarının tespiti (yanılgılar) önemlidir. Çünkü yıkanmış bilgilerle (Doğan ve ark. 2003) donanımlı olmayan kitaplar matematik öğrenmeyi zora sokmaktadır.

ii) Kitabın görünüş açısından ilgi çekici olması ve öğrencinin sıcak yaklaşımını sağlaması da önemlidir.

iii) Konuların işlenişinde; öğrenciyi sürekli aktif halde tutacak etkinlikler olması öğrencinin kalıcı öğrenimini sağlaması gerekir.

iv) Kitapta verilen ders işleme etkinliklerinin; çalışma yapraklarının ödevlerin ve projelerin de kavramsal bilgiyle işlemsel bilgiyi ilişkilendirmesi ve öğrencinin yorum yapabilme, bağımsız düşünebilme, kendi kendine öğrenmeyi aktif hale getirme özelliklerinin önemi büyüktür.

Yukarıda sayılan nedenler matematik eğitiminde bir ders kitabının önemini ve özelliğini ortaya koymaktadır. Yapmış olduğumuz bu çalışma ile ilköğretim 7. sınıf

matematik ders kitabının özelliklerini inceleyerek, matematik eğitim ve öğretimine katkısını sağlamaktır.

1.8. Problem Cümlesi

Milli Eğitim Bakanlığınca yeni programa göre hazırlanmış 7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabının; görsel, duyuşsal ve akademik yönden yeterliliği nasıldır?

2.LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Matematik Eğitimi ile İlgili Araştırmalar

Matematik öğretimini daha etkili kılabilecek öneriler geliştirebilmek amacıyla Bulut (2003), ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 144 ilköğretim matematik öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, sınıf öğretmeni adayları, etkili matematik öğretmeninin en önemli özelliği olarak matematik alan bilgisini göstermişlerdir. Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre; öğretmenlerin matematik alan bilgisine sahip olma özelliğini, sabırlı olma, öğrencilerle iyi diyalog kurma, mesleki (pedagojik) alan bilgisi ve sözel anlatım yeteneğine sahip olma gibi özellikler takip etmiştir.

Cereno (1998), ilköğretim matematik programının, dördüncü ve beşinci sınıflarına ait dört işlem, kümeler, kesirler konularının hedef ve hedef davranışlarına ulaşabilirliğini incelemek amacıyla; "İlköğretim Okulları Matematik Programının Merkez Okullar ile Taşımalı Eğitim Yapan Okulların Dördüncü ve Beşinci Sınıflarındaki Dört İşlem, Kümeler, Kesirler Konularına Ait Hedef ve Hedef Davranışların Gerçekleşme Düzeyi" adlı bir araştırma yapmıştır. Sosyo-ekonomik yönden gelişmiş ailelerin çocuklarının öğrenim gördüğü okullar ile taşımalı eğitim yapan okulların öğrencilerinin öğrenim gördüğü okulların karşılaştırıldığı çalışmanın örneklemini, Bolu iline ait Kültür İlköğretim Okulu ile taşımalı eğitim yapan Çaydurt İlköğretim Okulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; araştırma kapsamına alınan dört işlem, kümeler ve kesirler konularının tümünde, merkezde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin başarısı % 77, beşinci sınıf öğrencilerinin % 70; taşımalı eğitim yapan okulun dördüncü sınıf öğrencilerinin % 48, beşinci sınıf öğrencilerinin ise % 58 düzeyinde bulunmuştur. İlköğretim hedeflerine ulaşılabilirlik düzeyi ise, merkez okul dördüncü sınıfında %42, beşinci sınıfta % 60; taşımalı eğitim yapan okulun beşinci sınıfında % 32 düzeyinde kalmış, bu okulun dördüncü sınıfında ise hiçbir hedefe tam olarak ulaşılamamıştır. Ayrıca araştırma sonucunda, merkeze bağlı ilköğretim okulları ile

taşımalı eğitim yapan ilköğretim okullarının başarı ve hedefe ulaşma düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Çakmak ve Yenilmez (2007) tarafından, yenilenen ilköğretim matematik dersi programında yer alan alt öğrenme alanlarının öğretiminde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların, bunların nedenlerinin ve bunların demografik değişkenlerle ilişkisinin belirlemesi amacıyla "Yenilenen İlköğretim Matematik Programındaki Alt Öğrenme Alanlarının Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar" adlı bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada veriler, Eskişehir'in Alpu İlçesi'ndeki ilköğretim okullarında görevli öğretmenler arasından rasgele seçilen 40 öğretmene uygulanan "öğrenme alanlarının öğretiminde karşılaşılan zorluklar" anketi yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin, yenilenen ilköğretim matematik dersi öğretim programı sayılar içeriğinin; doğal sayılar, ondalık kesirler, oran-orantı ve kesirler alt öğrenme alanlarında zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın değişkenlerinin incelendiği bulgulara göre ise ondalık kesirler, oran ve orantı, yüzdeler ile hacmi ölçme alt öğrenme alanlarının öğretiminde bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere; doğal sayılar, düzlem ve olasılık alt öğrenme alanlarında ise eğitim fakültesi mezunlarının diğer fakülte mezunlarına göre daha fazla zorlandıkları bulunmuştur.

Huang (1999), Taiwan'da yapmış olduğu bir araştırmada; beşinci ve altıncı sınıf öğretmenlerinin matematik dersi içeriğine yönelik bilgi düzeyleri ile öğretim uygulama becerileri ve öğrencilerin anlama zorluklarını kavrama becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya katılan 201 sınıf öğretmenine, öğrencilerin anlama zorluklarını, öğretim beceri düzeylerini ve beşinci-altıncı sınıf matematik içerik bilgilerini belirlemeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen bulgulara göre; sınıf öğretmenlerinin matematik dersi içeriğine yönelik bilgi düzeyleri norma göre değerlendirilmiş ve sınıf öğretmenlerinin % 47.3'ü başarılı bulunmuş, % 52.7'si ise yeterli bilgi düzeyine sahip bulunmamıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin matematik dersi içerik bilgi düzeyleri ile öğrencilerin anlama zorluklarını kavrama düzeyleri ve öğretim beceri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Doğan (2002) araştırmasında, tarama modeli (literatür tarama, öğrenci defterlerinin incelenmesi, çalışma kağıtlarının incelenmesi, teşhis testleri) ve

görüşme tekniği kullanarak; ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin doğal sayılarla ilgili dört işlemde yaptıkları hata türlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini ilköğretim ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören ve rastgele seçilen 90 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada 80 toplama, 87 çıkarma, 76 çarpma ve 90 bölme işlemi içeren sorunun sorulduğu uygulamadan sonra öğrencilerin dört işlemde oldukça yüksek düzeyde hatalar yaptıkları saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin en çok hatayı çarpma işleminde yaptıkları; çarpma işlemini, bölme, çıkarma ve toplama işlemlerinin izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Graeber ve Tirosh (1990) yapmış oldukları çalışmada, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının bölme işlemine ilişkin yeterliklerini ve sahip oldukları yanılgıları incelemiştir. Araştırmada 21 öğretmen adayına bölme işlemleri yaptırılmış ve adaylarla yaptıkları işlemler hakkında görüşmeler yapılmıştır. Uygulama sonunda elde edilen bulgulara göre; öğretmen adayları bölümün bölünenden büyük olduğu işlemleri yapmış, ondalık sayılarla işlemler verildiğinde ise bölünenin bölümden büyük olduğu işlemlerde zorlanmışlardır. Bireysel görüşmeler sonunda, bölünenin bölümden her zaman büyük olması gerektiğini savunmuşlardır. Araştırmada sonuç olarak öğretmen adaylarının bölme işlemini yorumlamada eksikliklerinin ve kavramsal yanılgılarının olduğu saptanmış ve adayların bu yanılgılarını değiştirmekte zorlandıkları belirtilmiştir.

"Sınıf ve Matematik Öğretmen Adaylarının Problem Kurma ve Çözme Yaklaşımlı Matematik Öğretimine Bakışları" adlı araştırmada, öğretmen adaylarının içerikle ilgili problem kurma ve çözme beceri düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Örneklemini Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı üçüncü sınıf ve Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 98 öğretmen adayının oluşturduğu çalışmada, öğretmen adaylarının problem kurma ve çözmeye yönelik matematik öğretimi konusuna bakışları ve görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; sınıf ve matematik öğretmeni adaylarının matematik problemlerinin özellikleri ve problemlerin düzenlenmesi ile ilgili birtakım yanlışlar yaptıkları saptanmıştır. Ayrıca araştırmada öğretmen adaylarının kurdukları problemlerin genelde matematik ders kitaplarında yer alan dört işlem problemleri olarak bilinen problemlerden öteye gitmediği, ileri düzeyde düşünme ve yaratıcılığı

yansıtmadığı belirtilmiştir. Söz konusu durumun, geleneksel ve ezberci öğretimden kaynaklandığının altını çizen araştırmada ayrıca; öğretmen adaylarının uygulama öncesi-sonrası görüşleri karşılaştırılmış, matematik öğretmeni ve sınıf öğretmeni adayları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca araştırmada, etkinlikler sonrasında öğretmen adaylarının öğrencilere yarı açık uçlu ya da açık uçlu sorular yöneltmediği ve dört işlem problemleri dışında problem çözme becerisini öğretmekte zorlandıkları sonucuna varılmıştır (Korkmaz ve ark. 2004).

Kılcan ve Toluk-Uçar (2004) tarafından yapılan "İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Kavramsal Bilgileri: Kesirlerle Bölme" adlı çalışmada, ilköğretim matematik öğretmenlerinin kesirlerle bölme işlemini nasıl anladıkları ve bu bilgilerini öğretimlerine nasıl yansıttıkları incelenmiştir. Bolu'da yeni öğretim programının uygulandığı iki pilot ve eski öğretim programının uygulandığı iki ilköğretim okulu olmak üzere toplam dört ilköğretim okulundan dört öğretmenin katıldığı araştırma üç aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada öğretmenlerin kesirlerle bölme konusunu işledikleri ders gözlenmiş; ikinci aşamada kesirleri nasıl anladıkları saptanmak amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmış; üçüncü aşamada ise öğretmenlerin öğrencilerine açık uçlu bir sınav uygulanmıştır. Üç aşama sonunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin kesirlerle bölme işlemine ait kavramsal bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı, bunun sonucu olarak öğretimlerini kurala dayalı yaptıkları ve işlemin anlamı üzerinde durmadıkları saptanmıştır.

Yenilmez ve Duman (2008), İlköğretimde matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerini almış, bu görüşlerin cinsiyet, genel başarı, matematik başarısı, öğretmen cinsiyeti, anne-baba eğitim durumu ve aylık gelir durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Eskişehir il merkezinde öğrenim görmekte olan tüm ilköğretim 5. sınıf öğrencileri arasından rastgele seçilen 690 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "İlköğretimde Matematik Başarısını Etkileyen Faktörler" başlıklı ölçme aracı kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; ilköğretim öğrencilerinin başarılarını en çok öğretmenin matematik alanındaki yeterlikleri etkilemekte, bunu sırasıyla matematik dersine yönelik tutumları, kullandıkları yöntemler, fiziksel ortamları ve ailenin durumu izlemektedir. Araştırmanın sonucunda matematiğe karşı olumlu

tutum geliştiren öğrencilerin, daha başarılı olduğu ve matematik başarısının cinsiyete göre farklılaşmadığı ifade edilmiştir.

Baykul (2006)'a göre ülkemizde pek çok öğrenci matematiğin zor olduğunu ve matematiği başaramayacağını düşünerek kaygılanmakta ve matematiğe karşı olumsuz tutum geliştirmektedir. Bu tutum ilköğretimde başlamakta, okul yılları ilerledikçe maalesef artarak devam etmektedir. Sonuçta öğrenciler bu önemli araca karşı olumsuz tutum ve kendilerine güvensizlik geliştirmektedirler. Daha da kötüsü; kendilerinin matematiği öğrenecek kadar zeki olmadıklarını, matematiğin onların uğraşacağı konular arasında bulunmadığı kanaatine varmaktadırlar. Bu yanlışlıkta, öğretimin, öğretmenin yaklaşımının önemli rolü vardır.

Ubuz ve Haser (2000), "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kesirler Konusunda Kavramsal Anlama ve İşlem Yapma Performansı" isimli çalışmalarında öğrencilerin kesirler konusunda sahip oldukları bilgi ve becerileri kavramsal ve işlemsel durumlarda kullanma performanslarını incelenmiş ve öğrencilerin "bir bütün" kavramından "birkaç bütün" kavramına geçerken zorluk yaşadıkları kesirlerle çarpma, toplama ve çıkarma yapmaya yönelik sorularda ise doğal sayılarda edindikleri işlem alışkanlıklarını devam ettirme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Bu nedenle kesirler konusunun öğretiminde yeni kurallar öğretilirken sık görülen hatalara da örnekler verilmesi öğrencilere kuralın doğru ve hatalı uygulamaları arasında ki farkların kavratılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilere özellikle birden fazla bütün içeren kesir gösterimleri ve bu kesirlerle ilgili kavramsal bilgilerini uygulayacakları çalışmalar içeren etkinlikler ve alıştırmalar verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Turgut 2007).

Sulak (1999), "Sayılar Öğretiminde Yanılgıların Teşhisi ve Alınması Gereken Tedbirler" isimli araştırmada; 11, 13, 15 yaşında ki öğrenciler üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin; ondalık sayıları ifade etme, ondalık sayılarda virgülün anlamı ve yönlü sayılarda işlem yapma konusunda yanılgıları olduğu görülmüştür.

Altun (1995), ilkokul 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin matematik problemlerini çözerken gösterdikleri davranışların neler olduğunu ve bu davranışları gösterme bakımından problem çözmede ne gibi farklılıklar olduğunu incelemiştir. Bu kapsamda, ilkokul 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin matematiğe karşı tutumları ile

problem çözme başarısındaki ilişkileri incelemiş, ayrıca tutumun yıllara göre nasıl bir seyir gösterdiğini de araştırmıştır. Analiz sonuçlarında, matematiğe karşı tutumun 4. sınıfta en yüksek olduğunu bulmuştur. 3. sınıfta başarılıların başarısızlara göre tutum puan ortalamalarını yüksek, fakat tutum puanı ile problem çözme başarısı arasında ki ilişki katsayısını aynı bulmuştur. 5. sınıfta tutum puan ortalamasının 4. sınıfa göre düşme gösterdiğini bulmuştur. Sınıfların ilerlemesine paralel olarak tutum puanı ortalamalarında ve tutum puanı ile matematik başarısı arasındaki ilişki katsayısında bir düşme olduğunu belirlemiştir (Turgut 2007).

"Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri" isimli eserde Paksu (2008)'ya göre ortaöğretim matematik dersi programı incelendiğinde üslü ve köklü sayılara ilişkin ortaya çıkabilecek kavram yanılgıları ya da öğrenme güçlüklerine değinilmediği belirtilmektedir. Buna paralel olarak kavramların verilişi ve kuralların işlenişinde olası hataları ortadan kaldırmak üzere yapılabilecek düzenlemeler ya da uyarıların programda yer verilmediğine dikkat çekilmiştir. Programda örnek etkinliklerin verilmemesinin bu konuda bahsedilen hataları giderecek öğrenci merkezli etkinlikler yapılamayacağı anlamına gelmediği bununla birlikte bu konuların veriliş tarzının işlemsel düzeyde kaldığının söylenebileceğinden bahsedilmiştir.

Doğan (2002), "Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Alan Bilgilerinin Seçtikleri Öğretim Yöntemlerine Yansıması" adlı çalışmasında; öğretmenlerin sahip oldukları alan bilgisinin "çok yeterli" olmadığı ve ünitelerin en iyi hangi yöntemle işlenebileceği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir. Öğretmenlerin kendilerinin hangi yöntemi tercih ettikleri ile alan bilgileri ele alındığında bir benzerlik arz etmediği, yöntem tercihinde alan bilgisi değilde daha çok öğretilen ünitenin etkili olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin öğretme yöntemlerini etkili ve yeterli bir biçimde kullanabilmeleri için yapılacak çalışmalardan birinin öğretmen yetiştiren kurumlarda matematik öğretimi derslerinde farklı yöntemleri uygulama olarak ortaya koyulmasını, öğrencileri aktif hale getirerek yansıtıcı rolünü kazandırmasını önermiştir.

Ersoy ve Erbaş (2002), "Cebir Öğretiminde Öğrencilerin Güçlükleri-II: Yanlışlarla İlgili Öğretmen Görüşleri" isimli 12-13 yaş grubu olan 7. ve 8. sınıf öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin; "Binom Açılımı", "Birinci

Derecenden İki Bilinmeyenli Denklem Çözümü", "Birinci Dereceden Bir Bilinmeyenli Denklem", "Değişken ve Bilinmeyen Kavramı" ve "Harfli ifadeler" i öğrenmede güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre öğrencilerin başarısızlığının en önemli nedeni "Kavramsal: işlem sırası (ters işaret), benzer terimler, değişmezleri değişken olarak anlama vb." olup diğer önemli nedenlerden biri de "Sayılarla yapılan işlemlerde ki özellikleri" bilmemeleri olduğunu belirtmişlerdir.

Doğan (2001), "Genel Liselerde Okutulan Trigonometri Konularının Öğretiminde Öğrencilerin Yanılgıları, Yanlışları ve Trigonometri Konularına Karşı Öğrenci Tutumları" isimli araştırmada; öğrencilerin trigonometri konusunda sahip oldukları yanılgılar ve alınması gereken tedbirler belirlenmiştir. Araştırma Konya'da 10. sınıf öğrencilerine trigonometri ile ilgili tutum cümleleri, konuların işlenişi, bilgilerini kullanabilme, yanlışlar ve yanılgıların tespitine yönelik soruların olduğu teşhis testinin uygulanması ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin trigonometri kavramlarını karıştırdıkları, geometrik şekillere dayalı sorularda başarısız oldukları, formüle dayalı soruları kolay yaptıkları tespit edilmiştir.

Ertekin (2001), "Denklem Öğretiminde ki Hata ve Yanılgıların Teşhisi ve Alınması Gereken Tedbirler" isimli çalışmasında; Konya'da 7. sınıftan 553, 8. sınıftan 517 öğrenciye teşhis testi uygulanarak araştırmanın sonucunda; öğrencilerin denklemleri çözmede "=" işaretinin anlamı, harfli ifadeler, toplama işaretinin anlamı, kesirler, işlem önceliği, dağılma özelliği, yönlü sayılar vb. konularda ki bilgi eksikliklerinden kaynaklanan güçlük ve yanılgıların olduğu tespit edilmiştir.

Van de Walle (2004)'e göre matematik öğretimi; öğrencilerin matematikle ilgili kavramları anlamalarına, matematikle ilgili işlemleri anlamalarına, kavramların ve işlemlerin arasında ki bağları kurmalarına yardımcı olarak gerçekleştirilebilir. Saydığımız bu üç amaç "İlişkisel Anlama" olarak adlandırılmaktadır.

"Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri" isimli eserde, Zembat (2008) İngilizce'de yaygın olarak "misconception" şeklinde isimlendirilen "kavram yanılgısı" terimi genellikle literatürde bir konuda uzmanların üzerinde hem fikir oldukları görüşten uzak kalan algı ya da kavrayış olarak kullanılmaktadır. Diğer bir deyişle bir alan ya da konudaki uzman algıdan uzaklaşan algılar (Hammer 1996) olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla kavram yanılgısı denildiğinde uzmanlarla

öğrenciler arasında ki temel algı farkları düşünülmektedir (Smith ve ark. 1993). Yukarıda ki terimlerden en geneli olan ve en geniş zeminde kabul gören kavram yanılgısı teriminin kullanılacağından söz ediliyor. Buradan hareketle işin pedagojik ve epistemolojik boyutlarının yanında kavram yanılgılarının kaynağının algılar olduğunu söylemek yerinde olur. Tam da bu noktada öğrenmeye olan bakış açımızın önem arz ettiği belirtilmektedir.

Matematik eğitimi alanında ki sorunlar ve ilgili araştırmalardan yola çıkarak ders kitaplarının görsel, duyuşsal ve akademik yönden ilgili sorunlara etkisinin olup olmadığı tezimizin konusudur.

2.2. Ders Kitapları ile İlgili Araştırmalar

Matematik ders kitapları üzerinde 1998 yılında yapılan bir araştırmada, öncelikle Ders Kitabı Sorun Tarama Ölçeği (DKSTÖ) hazırlayarak, inceleme işini sistematikleştirmiştir. Araştırma İzmir ilinde farklı okul, öğretmen ve öğrenciler üzerinden yürütülmüştür. Bu araştırmada açık uçlu sorular kullanılarak, elde edilen bulgular doğrultusunda 30 maddelik DKSTÖ oluşturulmuştur. Bu ölçek Ege bölgesindeki 8 okul ve diğer bölgelerden 23 okuldaki öğretmen ve öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler okul, bölge, cinsiyet, öğretmen ve öğrenci gibi değişkenler dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırmada ders kitaplarının birbirine fazlasıyla benzediği, grafik şekil ve çizelge yönünden yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Alkan ve ark. 1998).

Bakaç (2000), ilköğretim 7. sınıf fen bilgisi dersinde kullanılan ders kitaplarının içeriği hakkındaki görüşleri elde etmek üzere, 12 sorudan oluşan 5'li likert tipi fen tutum ölçeği hazırlanmıştır. Bu ölçek İzmir ili çeşitli ilköğretim okullarında staj yapmaya giden Buca Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalının çeşitli sınıflarında öğrenim gören 350 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Yapılan anketin güvenirlik katsayısı (α=0,79) olarak bulunmuş, bu araştırmada; yazarların öğrenciyi devamlı aktif tutacak şekilde ve öğrenciyi hiçbir zaman pasif duruma düşürmeyecek tarzda ders kitabı hazırlamaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca ders kitaplarında teorik bilgilerden çok, öğrenmeyi daha iyi sağlayacak şekil, grafik ve resimlerin bulunması gerektiği de bu araştırmanın bir sonucudur.

Şahin (2001), liselerde okutulmakta olan lise 1. sınıf matematik ders kitaplarını değerlendirmiştir. Değerlendirme amacıyla öğretmen ve öğrenci görüşlerini almıştır. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre lise 1. sınıflarda okutulan matematik ders kitaplarının öğrenmeyi sağlama ve ÖSS'ye katkıları bakımından, öğretmen anketinin sonuçlarına göre yeterli olduğu görülmüştür. Ancak öğrenci anketi sonuçlarına göre, kullanılan kitapların yeterli olmadığı ve yeniden gözden geçirilmesinin gerekli olduğu kanısına varılmıştır.

Coşkun (2002) yılında polis eğitim kurumlarında okutulan inkılâp tarihi ders kitaplarının içerik analizini yapmıştır. Bu başlık altında Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihsel gelişimi incelenmiş, Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçişin kitaplarda yeterince incelenmediği görülmüştür. Bu süreçte cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının öğrenciye anlatılış şekli de değerlendirilerek üzerinde daha fazla durulması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencinin geçmiş, bugün ve gelecek arasında ilişki kurması açısından kitapların bu süreci takip edişleri de araştırılan unsurlardan birisidir. Bu bağlamda öğrenciye güncel ve yakın tarihi ilgilendiren bilgilerin verilmesi için Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ders konusu olarak verilmesi gerçeği ortaya çıkmıştır.

Amerika'da fen bilgisi eğitiminin geliştirilmesini amaçlayan Proje 2061 bünyesinde Hubizs ve ekibi 30 fen bilgisi ders kitabını gözden geçirerek, analizlerini bir düzine kitap üzerinde yoğunlaştırmıştır. Her bir araştırmacı ikişer kitabı satır satır inceleyerek küçük büyük tüm hataları kaydetmiştir. Bu çalışmadan sonra sonuçlar 500 sayfalık bir raporda açıklanmıştır. Bu rapora göre, grafikler, yazılı metin ve başlıklar birbirleri ile uyuşmamaktadır. Kitapta sorulan bazı sorulara öğrencilerin cevap vermesi mümkün değildir. Ayrıca ders kitaplarındaki bilimsel prensiplerin sık sık yanlış tanımlandığı belirlenmiştir (Raloff 2001).

Alpan (2004)'a göre ülkemizde ders kitaplarının içerik ve görsel açıdan değerlendirmeleri ihmal edilmiştir. Grafik tasarım uzmanları içeriğe çok az değinerek biçim yönünden değerlendirmeler yapmakta eğitim bilimciler her iki yönü de ele alarak, ancak biçim yönünün derinliğine inmeden yüzeysel, içerik yönü ağır basan değerlendirmeler yapmaktadırlar. Alpan tarafından Görsel Okur yazarlık Kuramı temel alınarak, ders kitaplarının sahip olması gereken 48 ilke belirlenmiştir. Ders kitaplarında yer alan görsel öğelerin, "görsellere yer verdim" kaygısıyla

gerçekleştirilmekte olduğunu, üstelik bu kaygıyla gerçekleştirilen görsel öğelerin nitelik dışında nicelik açısından da yeterli olmadığını savunmaktadır. Türkçe, İngilizce ve Fen dersi kitaplarının görsel öğeler açısından karşılaştırıldığı bir araştırmanın sonuçlarına göre, İngilizce ders kitaplarında kullanılan görsel öğelerin, Türkçe ders kitaplarında kullanılan görsel öğelerden sayıca yaklaşık üç kat daha fazla olduğu belirlenmiştir (Kabapınar 2001).

2.3. Ders Kitaplarının Önemi

Milattan önce (M.Ö) 4000 yılına kadar uzanan ders kitaplarının bir geçmişi vardır. M.Ö 3000'li yıllarda yapılmış olan kil tabletler, dünyanın en eski ders kitapları olarak kabul edilmektedir (Alkan 1979). Bugünkü ders kitabı anlayışına oldukça yakın ilk kitap örnekleri Eski Mısır'da hazırlanmıştır (Kaya 2005). M.Ö 1300 yılında hazırlanmış olan "Ölüler Kitabı" adındaki bir grup papirüs rulosu Eski Mısırda hazırlanan ilk kitap örneği olduğu ifade edilmektedir (İçmeli 1996). Eski Mısırda başlayan papirüs rulo sisteminin zamanla bölge ülkelerine yayıldığı ve hatta Eski Yunan'daki Homeros'un İlyada ve Odessa destanlarının da papirüs rulolara yazılmış olduğu sanılmaktadır (Kaya 2005).

İkinci yüzyılda kitabın biçimlendirilmesi konusunda kitapların katlanabilir sayfalar haline getirilmesi ile büyük bir yenilik başlamıştır. Kodeks yöntemi olarak da anılan bu yöntem ile günümüz kitap sisteminin ilk temelleri atılmıştır (İçmeli 1996). Matbaanın bulunmasının ardından batı dünyasında kitap basımı ve resimleme tekniklerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin, 15. yy. da geliştirilen metal gravür tekniği ile renkli kitap basımı gerçekleşmiştir ve Alois Senfelder tarafından 1789 yılında taşbaskı tekniği bulunmuştur. Bu teknik 20. yy. da ofset baskı tekniğini ortaya çıkarmıştır. Ofset baskı tekniği 1904 yılında ABD'de I.W.Rubel tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bu tekniğin kullanılmasıyla birlikte kitabın görünüşü değişmeden, baskı sayısını büyük ölçüde artırmış, bunun sonucu olarak da maliyet düşmüş ve kitap basımı hızlanmıştır (Kaya 2005). Bu tekniğin ilerlemesi ile de kitaplar gün geçtikçe çoğalıp yaygınlaşmıştır.

Öğretim temel öğelerinden biri olan ve öğretimin gerçekleşmesine kılavuzluk eden öğretmenin başarısı ise konu alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik bilgisine bağlıdır. Bu anlamda ders kitapları öğretmene konu alanında meydana gelen değişmeleri bir arada verme özelliğine sahiptir. Bunun yanında ders kitapları öğretmene, öğretme yöntemlerini kapsayan ve öğrenmenin nasıl gerçekleşebileceğini anlatan bir döküman da sağlamış olur. Bu anlamda, iyi hazırlanmış bir ders kitabı; öğretmene, öğretmenlik meslek bilgisiyle ilgili eksikliğini giderme ve yeni öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma şansı verebilir ve öğretmenin de daha iyi öğretmenlik yapması sağlanmış olabilir. Ders kitapları sayesinde öğretmenlerin de genel kültür bilgisi artar. Çünkü ders kitapları, diğer ders kitaplarındaki bilgilerle de bağlantılar kurarak öğretmenlere ve öğrencilere farklı bilgilerin ipuçlarını vererek onların araştırma yapmalarına yardımcı olur (Demirel ve ark. 2005).

Ders kitabı eğitim açısından; kullanma kolaylığı olan, her öğrencinin ulaşabildiği, bilgilerin dolaysız olarak verildiği, sürekli kullanılabilen, her an başvurulabilen, sözel öğretimin boşluklarını doldurabilen bir araçtır. Bu özellikleri ile öğretmen ve öğrenci açısından son derece işlevseldir (Seven 2001).

Ders kitapları programla öğrenci arasında köprü kuran temel materyaldir. İyi bir ders kitabı programdan etkilenen herkese programın diğer boyutları hakkında fikir veren temel materyallerdir (Küçükahmet 2003).

Kitaplar yaşanmış, denenmiş, yeniden yapılarak, üretilmiş bilgi birikimlerinin sunulduğu kaynaklardır. Sürekliliği, doğruluğu, değişkenliği tartışılabilen bir olgu olan bilgi; zihinsel, görsel ve algısal kazanımlar toplamıdır (Pekmezci 1996).

Öğretme öğrenme sürecinde öğretmenler birçok araç gereç kullanmaktadırlar. Araç-gereçler, öğretme işinin niteliğini oluşturan temel unsurlardan biridir. Kitaplar ise eğitimde kullanılan, öğrencilere yardımcı en önemli araç gereçlerdendir. Ders kitapları, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamak amacıyla hazırlanan araçlardır (Duman ve ark. 2001).

Kaya (2005)'nın Shannon (1982)'den aktardığına göre; A.B.D'de yapılan araştırmalar ders kitaplarının yüz yüze eğitimde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Gerçekleştirilen amaçların sonuçları, öğrencilerin sınıftaki

zamanlarının % 70 ile % 95'ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcadıklarını göstermiştir.

Ders kitabı eğitimin tüm kademelerinde kullanılan bir araçtır. Öğretmenin dersini daha sistemli anlatmasına imkan vermesi nedeniyle de büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin öğretmenin anlattıklarını istediği zaman ve yerde tekrar etmesine yardımcı olduğu için de önemlidir (Duman ve ark. 2001).

Eğitim, doğumdan ölüme kadar her yerde gerçekleşen bir süreçtir. Fakat günümüzde eğitim denilince insanların aklına okullardaki eğitim gelmektedir. Okullardaki eğitim, ülkenin eğitim politikasını uygulamaya dönüştürme amacına hizmet etme rolü üstlendirilmiş programlarla gerçekleştirilmektedir. Böyle bir rolü üstlenmiş olan programlar, birbirleriyle dinamik ilişkileri olan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğelerinden oluşmaktadır. İçerik, eğitim programında amaçlara uygun düşecek konular bütünüdür (Demirel 2005). Genel anlamda içerik öğesi, hazırlanacak programda ne öğretelim sorusuna işaret eder. Programın içeriği ise, amaçları dikkate alınarak hazırlanmış ders kitaplarına işaret eder. Ders kitapları eğitimde uygulanan programların amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir yere sahiptir. Hatta az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çağdaş anlamda eğitim programları ve bu kapsamda öğretim ve ders programları yürürlülükte olmadığı halde bir derse ait program yerine bile kullanılmaktadır (Kaya 2005).

Öğretmen dersin amaçlarını, öğrencilere uygulanacak testleri, öğretim stratejilerini ve ödevleri, kullanılan ders kitaplarına göre belirler, ders kitabı öğretmene sınıf içi öğretme öğrenme faaliyetlerine yönelik fikirler verir. (Yalın 1996)

Ders kitapları, öğretmen ve öğrenci arasında üstlendikleri köprü görevi ile farklı okul sistemlerinde de önemli bir yere ve öneme sahiptirler. Öğretmen ve öğrenci ikilisi, eğitimin olmazsa olmaz iki bileşenidir. Eğitimin niteliği de kuşkusuz ki bu iki ana bileşenin niteliklerinden çok etkilenir. Öğretim programı, ders kitabı, okul binası, dersliklerin donanımı, öğrenme ortamı ve bu ortamda yer alan destekleyici personel, yardımcı malzeme ve çevre, eğitimin niteliğini etkileyen ikinci plandaki unsurlardır. Bunların içinde ders kitabına yüklenen görev, öğretmene ulaşılamadığı durumlarda öğretmenin görevini üstlenmek suretiyle öğrenciye bilgi

vermek ve çalışmalarını yönlendirmektir. Ders kitabının öğretmen cephesinden görünümü, dersin okutulduğu sınıf için programlanmış olan ders içeriğini sırayla sunmak suretiyle içeriğin düzenli, aşamalı, eksiksiz verilmesini sağlayan, öğrencilere verilecek ödevleri önemli ölçüde içeren güçlü bir araç olmasıdır. Bu işlevi dikkate alındığında ders kitabının önemi, özellikle deneyimsiz öğretmenler için açıkça ortadadır (Dayak 1998).

Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere bakıldığında, ders kitaplarının her zaman önemli bir eğitim aracı olduğu görülmektedir. Örneğin, Japon halkı, ders kitaplarını bir toprak parçası kadar değerli bulmuşlardır. Önceleri Japon öğretmenler, okulda derste iken deprem olduğunda, kurtarılması gereken öncelikler arasında kitapları da belirtmişlerdir. Günümüzde ise Japon eğitimciler, ders kitaplarını öğretim için temel kaynak olarak göstermektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde de ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Yapılan bir araştırmaya göre, öğrenciler sınıfta zamanlarının yaklaşık yüzde 80'ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcamaktadır. Diğer taraftan Türkiye'de de ders kitapları, temel bir bilgi kaynağıdır (Kaya 2002).

Ders kitaplarının ülkemizde sınıf içi öğretiminin içeriğini büyük ölçüde belirlediği, bu nedenle de öğretmenlerin kendilerini ders kitabı kullanma konusunda mecbur hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır (YÖK, Dünya Bankası 1999). Ders kitabı sayesinde öğretmenler çalışmalarını planlamada önemli bir kolaylık elde eder. Bununla birlikte konu bütünlüğü bozulmadan ders işlenmesine yardımcı olur. Beraberinde getirdiği hazır ölçme ve değerlendirme araçları sayesinde de konuların eksiksiz işlenmesine yardımcı olur (Şahin 1999).

Ders kitapları öğretim etkinlikleri ile birlikte etkili bir biçimde kullanıldığında, öğrencilerin okuma ve düşünme becerilerini geliştirebilir. Ders kitabı aracılığıyla öğrenciler konu ile ilgili temel kavramları, tamamlanmış tümce yapılarını öğrenirler, sözcük dağarcıkları artar. Ayrıca birçok öğrenci karmaşık bir metinden ana fikri bulma, okuduğunu sentezleme, önceden bildikleri ile okuduğu bilgiyi bütünleştirerek yeniden yapılandırabilme konularında yardıma ve eğitime gereksinim duyabilir ve bunları kazanmada ders kitaplarından yararlanabilir (Gisi ve Willett 1995). Tor (2003)'un Türkiye'de yaptığı bir çalışmaya göre de ilköğretim 6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin ödevlerini yaparken yararlandıkları kaynaklar arasında ilk sırayı ders

kitapları almaktadır. Bunu sırasıyla ansiklopediler, yardımcı ders kitapları, bilgisayar ve eğitim CD'leri almaktadır (Koca ve Şimşek 2001).

Kitaplar, öğretimde öğretmenin gücünü daha iyi kullanmasına ve konuyu daha sistematik sunmasına olanak verir. Ancak öğretmen derste, kitabın tutsağı olmaması gerektiğini bilmelidir. Bu bağlamda sınıfın öğretmeni kitabın yazarı değil, kendisidir. Öğretim sürecinde ders kitaplarının hazırlanmasındaki temel ilke, kitapların öğretim programında belirlenen davranışları yani; bilgi beceri ve özellikleri öğrencilere kazandıracak faaliyetleri içermesi ve bu faaliyetlere rehberlik edici nitelikte olmasıdır. Kitaplar öğrenciye öğrenme yaşantıları sunar ve mümkün olduğunca çok ve değişik etkinliklere yönelmesini sağlar. Ders kitapları konu ya da ünite başlangıcında, öğrencilerin dikkatini çeker, onları istekli kılarak öğretime hazır hale getirir. Ünite sonunda kontrol ve pekiştirmeyi sağlamak amacıyla, öğrencinin gözlem, deney ve araştırma yapmasını sağlayarak belli sonuçlara kendi kendine ulaşmasına olanak verir (Yağbasan ve ark. 2005).

Ders kitaplarının tasarımı ile ilgili bir çalışmada Türkiye'de genelde kitap geliştirmede dikkate alınan unsurun içerik olduğu bildirilmektedir (Yalın 1996). Ders kitaplarının sadece bilgilerin bir araya getirildiği bir araç olmaktan ziyade bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştıran etkileşimli bir araç olması gerektiği savunulmaktadır. Bir ders kitabının öğretimsel etkililiği dört temel değişkene bağlı olduğu bildirmektedir:

1) Kitabın okunabilirlik düzeyi

2) Kitabın içerik ve yapısı

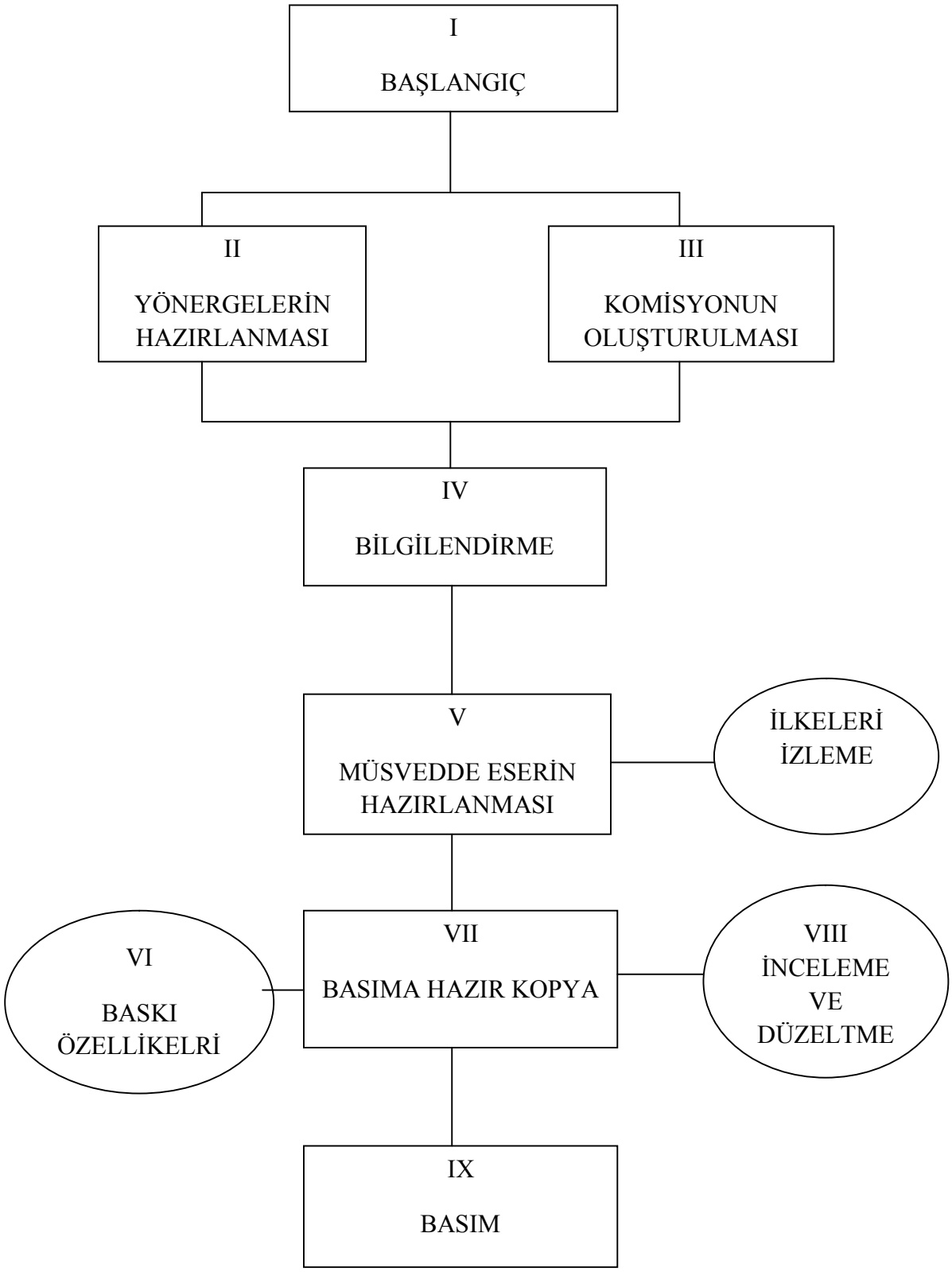
3) Kitabın örüntü özellikleri

4) İlgi, motivasyon, ön bilgi ve beceri gibi öğrenci özellikleridir.

Ortaya atılan yeni kuramlar ve bilimsel çalışmalar ders kitaplarının eğitim öğretim faaliyetlerini daha iyi nasıl oluşturulabileceğini, nasıl oluşturulması gerektiğini, öğrenci için nasıl daha anlamlı öğrenmeler sağlayacak biçimde tasarlanması gerektiğini bir çalışma problemi olarak önümüze getirmektedir. Bu bilimsel problem ders kitaplarının değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler ışığında yeniden oluşturulması ile çözülebilir. Öğrencilerin öğrenme, hatırlama, düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiren ders kitapları tasarlamanın ancak; öğretme, öğrenme ve kitap tasarımı ile ilgili bilimsel araştırma bulgularının kitap tasarımlarına uygulanmasıyla mümkün olabileceği belirtilmektedir (Eşgi 2005).

Ders kitapları, öğretimin gerçekleşmesinde en çok kullanılan ders araçlarıdır. Ülkemizde ders kitapları, Milli eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun izniyle ticari yayımcılar ya da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanır. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 1994 yılında "Ders Kitabı Geliştirme Modeli" oluşturulmuştur. Bu modele göre bir ders kitabının hazırlanması ve basılması için gerekli süreç aşağıda verilmiştir (Kılıç ve Seven 2002):

Ders Kitabı Geliştirme Modeli

Şekil 2.1 Ders kitabı geliştirme modeli

Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarının hazırlanması, incelenmesi ve değerlendirilmesinde bazı hedefler belirlemiştir. Bu hedefler beş başlık altında toplanabilir (MEB 2000):

i) Eğitim bilimi, disiplinlerarası bir bilim dalıdır. Sınıf ortamındaki eğitim süreci; sosyolojik, kültürel, politik, psikolojik, ekonomik, felsefe ve eğitim bilimlerinin boyutlarını içermektedir. Dolayısıyla eğitim uygulamalarında kullanılan eğitim araçlarının hazırlanmasında bütün bu uzmanlık alanlarındaki uzmanların birlikte çalışmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, ders kitaplarının bilimsel içerik, dil ve anlatım, eğitsel tasarım, görsel tasarım, ölçme ve değerlendirme yönünden niteliğinin yükseltilmesi için çeşitli uzmanların birlikte çalışması zorunluluğu bulunmaktadır. Ders kitaplarının hazırlanması, bir uzmanlar grubu çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu çalışma içerisindeki kavramlar yeniden tanımlanmıştır. Editör, yazar, alan uzmanı, eğitsel ve görsel tasarımcı, dil uzmanı vb. profesyonel bir meslek olarak düşünülmüştür. Ders kitabı nüshalarının, MEB'e sunulmadan önce, "inceleme ölçütleri" çerçevesinde üretici tarafından bir kalite kontrolünden geçirilmiş olması, başkanlığımıza intikal eden kitapların sayısının azalmasını ve daha nitelikli olmasını birlikte getirecektir. Böylece, öğrencilere aynı alanda, üstün nitelikte ders kitabı ulaştırılması sonucunu doğuracaktır.

ii) Kitapların; ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuzu şeklinde set halinde hazırlanarak eğitim-öğretim uygulamalarında "öğrenci merkezli eğitim" ve "bireysel öğrenme" ilkelerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlanacaktır.

iii) Öğretim programlarının geliştirilmesi ve ders kitaplarının hazırlanması hususlarında; bakanlığımız öğretim birimlerinin birlikte ve verimli çalışmasını sağlayacak bir alt yapı oluşturulacaktır.

iv) Öğretim programlarında değişiklik yapılmadığı sürece, ilgili ders kitabının okutulma süresinin devamı sağlanacaktır.

v) İlköğretimde tam bir fırsat eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve ulusal ekonomik kaynakların ekonomik anlayış içinde kullanılmasını desteklemek amacıyla "ödünç kitap vermeye" olanak sağlanacaktır.

3.MATERYAL VE METOT

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, bilgi toplanan grup, değerlendirme ölçeği, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, varsayımlar ve araştırmanın sınırlılıkları hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız; tarama modelinde olup, veri toplama aracı likert tipinde bir ölçektir.

3.2. Bilgi Toplanan Grup

Araştırmada; Konya ilinde çalışan ve 7. sınıf matematik dersine giren öğretmenlerden rastgele seçilen 70 matematik öğretmeni bilgi toplama grubu olarak seçilmiştir.

3.3. Değerlendirme Ölçeği

Araştırmada; önce kaynak taraması yapılarak kullanılacak ölçek(anket) hazırlanmıştır. Bunun için Çepni ve Keleş'in geliştirdiği 75 soruluk ölçek ile Yağbasan ve arkadaşları tarafından geliştirilen 22 soruluk ölçeklerden faydalanılmıştır. Her iki anketten uyarlanan 50 soruluk görsel, duyuşsal ve akademik yönden sorular kapsayan bir ölçek, danışman Yrd. Doç. Dr. Ahmet Doğan rehberliğinde düzenlenmiştir (EK-1).

Ölçek 5'li likert tipi 50 sorudan oluşmuştur. Kullanılan ölçek gereği, değerlendirmeye alınan herhangi bir matematik ders kitabı görsel, duyuşsal ve akademik yönden en az 50, en fazla 250 puan alabilmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Geliştirilen bu ölçek ilköğretimde görev yapan 70 matematik öğretmenine dağıtılmış ve gerekli bilgiler verilerek Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazdırılan 7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabının incelenmesi istenmiştir. Bir haftalık sürenin sonunda öğretmenlerden cevapladıkları anketler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Ölçeğin değerlendirilmesinde 250 puan esas alınmıştır. Aynı kitap üzerinde inceleme yapan, farklı ilköğretim okullarında çalışan 70 matematik öğretmeninin vermiş olduğu puanlar, bilgisayar ortamında betimsel istatistik ve t-testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular betimsel istatistik için frekans ve yüzde tabloları ile t-testi için de tek örneklem t-testi ile sunulmuştur.

Ölçekteki sorulan sorulara öğretmenlerden 5 seçenekten birini seçerek cevaplamaları istenmiştir. Hiç katılmıyorum 1, katılmıyorum 2, kararsızım 3, katılıyorum 4, tamamen katılıyorum 5 puan olarak belirlenmiştir.

3.6. Varsayımlar

i) Araştırmaya katılan matematik öğretmenlerinin, hazırlanan anketi cevaplarken, gerekli özeni gösterdikleri kabul edilmiştir.

ii) Matematik öğretmenlerine, anketi cevaplamaları için verilen sürenin yeterli olduğu varsayılmıştır.

iii) Öğretmenlerin ders kitabını bilinçli kullandıkları; kitapta var olan olumlu ya da olumsuz nitelikleri kolayca tespit edebilecekleri kabul edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

i) Bu araştırmada 70 matematik öğretmeni ile çalışılmıştır. Elde edilen bulgular 70 matematik öğretmeni ile sınırlıdır.

ii) Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığınca 2008 yılında yazdırılan İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders kitabı (Aygün ve ark. 2008) kullanılmıştır. Çalışmamız bu kitap ile sınırlandırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; araştırmamızda elde edilen bulgular ve ilgili yorumlar yer almaktadır.

4.1. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Görsel Yönden İncelenmesi

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının görsel tasarımı ile ilgili oluşturulan ölçekteki sorulara 70 matematik öğretmeninin verdiği cevaplar ve yüzdeleri Tablo 4.1.' de verilmiştir.

Tablo 4.1. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının görsel tasarımı ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları

	Görsel Tasarım	1		2		3		4		5	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Kapağı çekicidir.	11	16	14	20	21	30	17	24	7	10
2	İyi tasarlanmıştır.	5	7	14	20	22	31	25	36	4	6
3	Dayanıklıdır.	3	4	9	13	26	37	24	34	8	12
4	Büyük boyutlu değildir.	2	3	8	12	15	21	33	47	12	17
5	Hantal değildir.	3	4	7	10	23	33	25	36	12	17
6	Yazımı çekici ve ölçüsü okumada kolaylık için uygundur.	2	3	5	7	22	31	28	40	13	19
7	İyi kağıda basılmıştır.	3	4	14	20	21	30	25	36	7	10
8	Resimler günceldir.	2	3	6	9	22	31	30	43	10	14
9	Resimler net ve iyi kalitededir.	0	0	10	14	26	37	27	39	7	10
10	Resimler öğretim için yararlıdır.	0	0	8	11	27	39	29	41	6	9
11	Resimler yazılı metin içeriği ile ilişkilidir.	1	1	7	10	22	31	34	49	6	9
12	Resimler yazılı metnin içerisine uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.	1	1	4	6	27	39	32	45	6	9
13	Şekil, grafik ve şemalar öğrenci seviyesine uygundur.	2	3	6	9	19	27	36	51	7	10
14	Şekil, grafik ve şemalar açık ve net bir biçimde anlaşılmaktadır.	2	3	8	11	25	36	30	43	5	7
15	Şekil, grafik ve şemalara ilişkin açıklamalar yapılmıştır.	2	3	8	11	26	37	30	43	4	6
16	Metinlerin içerisinde konuyla ilgili karikatürler bulunmaktadır.	6	9	15	21	24	35	22	31	3	4
17	Metinler görsel imgelerle (Resim, grafik, şema) desteklenmektedir.	0	0	6	9	23	33	34	48	7	10

"Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" cevapları olumlu cevap olarak kabul edilmiştir. Tablo 4.1. de görüldüğü gibi 13. soru olan "Şekil, grafik ve şemalar öğrenci seviyesine uygundur." sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 43'ü (%61'i) olumlu cevap vermiştir, bu durum bu kriterin öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından olumlu yönde yanıtlandığını göstermektedir. 1. soru olan "Kapağı çekicidir." sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 24'ü (%34'ü) olumlu cevap vermiştir; bu sonuç öğretmenler tarafından en düşük yüzdeli olumlu cevap alan kriter olarak dikkat çekmektedir.

4.2. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Duyuşsal Yönden İncelenmesi

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının duyuşsal yönü ile ilgili oluşturulan ölçekteki sorulara 70 matematik öğretmeninin verdiği cevaplar ve yüzdeleri Tablo 4.2.' de verilmiştir.

Tablo 4.2. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının duyuşsal yönü ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları

		1		2		3		4		5	
	Duyuşsal Yönden	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Teknik kelimeler en az seviyededir.	2	3	11	15	23	33	30	43	4	6
2	Açık, sade ve yaşayan bir dille yazılmıştır.	2	3	9	13	15	21	36	52	8	11
3	Cümleler sınıf düzeyine uygun uzunluktadır.	3	4	11	15	20	29	32	46	4	6
4	Kullanılan yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.	2	3	4	6	25	36	30	43	9	12
5	Cümleler somuttan soyuta doğru sıralanmaktadır.	3	4	11	16	16	23	35	50	5	7
6	Gereksiz bilgi yoğunluğundan kaçınılmıştır.	2	3	15	21	25	36	23	33	5	7
7	Kullanılan dil ve anlatım, öğrencilerin gelişim basamaklarına ve kavrama düzeylerine uygundur.	0	0	8	11	28	40	26	38	8	11
8	Kullanılan dil akıcı ve bir fikir bütünlüğü içindedir.	1	2	10	14	23	33	31	44	5	7
9	Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek seçilmiştir.	1	2	13	19	27	38	23	32	6	9
10	Kullanılan kelimeler ve cümle yapıları öğrenci seviyelerine uygundur.	2	3	6	9	19	27	28	40	15	21

"Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" cevapları olumlu cevap olarak kabul edilmiştir. Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi 2. soru olan "Açık, sade ve yaşayan bir

dille yazılmıştır.” sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 44’ü (%63’ü) olumlu cevap vermiştir; bu sonuca göre öğretmenlerin en yüksek yüzdeyle katıldığı kriter bu kriter olmuştur. 6. soru olan “Gereksiz bilgi yoğunluğundan kaçınılmıştır.” sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 28’i (%40’ı) olumlu cevap vermiştir; bu sonuca göre 6. kriterimiz öğretmenler tarafından en düşük yüzdeyle olumlu cevap verilen kriterimiz olmuştur.

4.3. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Akademik Yönden İncelenmesi

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının akademik yönü ile ilgili oluşturulan ölçekteki sorulara 70 matematik öğretmeninin verdiği cevaplar ve yüzdeleri Tablo 4.3.’ de verilmiştir.

Tablo 4.3. İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitabının akademik yönü ile ilgili matematik öğretmenlerinin cevapları

		1		2		3		4		5	
	Akademik Yönden	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1	Öğrencileri motive etmek için genel amaçlar ve talimatlar içermektedir.	1	2	11	15	20	29	36	51	2	3
2	Her bir ünite, amacını ifade etmektedir.	1	2	16	23	20	28	31	44	2	3
3	Her bir ünite, diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir.	1	2	16	23	23	33	27	38	3	4
4	Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmektedir.	4	6	17	24	18	26	25	35	6	9
5	Ders kitabı; öğrencilerin konuyla ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir.	2	3	13	19	21	30	33	47	1	1
6	Konuların başında öğrencilere mantıksal ve stratejik aktiviteler (etkinlikler) sunulmaktadır.	6	9	12	17	35	50	14	20	3	4
7	(Eğer 6.Soruya cevabınız tamamen katılıyorum veya katılıyorum ise bu soruyu cevaplayınız) Sunulan bu aktiviteler (etkinlikler) öğrencilerin "Bilimsel Süreç Becerilerini" (gözlem yapma, ölçme, hipotez kurma, sınıflama, değişkenleri ayırt etme ve belirleme vb.) geliştirecek niteliktedir.	0	0	0	0	0	0	11	15	6	9
8	Kitap konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir.	2	3	13	19	23	33	27	38	5	7

9	Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgıları konusunda öğretmenleri uyarmaktadır.	2	3	18	26	18	26	24	34	8	11
10	Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmada öneriler içermektedir.	1	2	17	24	24	34	25	36	3	4
11	Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgılarına yer vermektedir.	2	3	8	11	27	39	27	38	6	9
12	Öğrencileri desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır.	1	2	11	15	28	40	22	32	8	11
13	Ders kitabı; konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri (etkinlikeri) içermektedir.	0	0	16	23	23	33	23	33	8	11
14	Bilimsel ifadeler, öğrencilerde kavram yanılgısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir kavramlarla sunulmaktadır.	0	0	9	13	26	37	31	44	4	6
15	Ders kitabı; öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir.	3	5	17	24	21	30	24	34	5	7
16	Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır.	0	0	5	7	32	46	26	37	7	10
17	Ders kitabı; devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir.	4	6	15	21	25	35	20	29	6	9
18	Ders kitabı; öğrencilerin okudukları olayların uygulamaları hakkında yorum yapmalarına rehber olmak için problem/ödevler içermektedir.	1	1	12	17	21	30	28	40	8	12
19	Ders kitabı; ezbere yönelik soruları içermektedir.	6	9	17	24	31	44	6	9	10	14
20	Ders kitabı; öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayacak sorular içermektedir.	3	4	10	14	20	29	31	44	6	9
21	Ders kitabı; öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan matematik yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmek için de yardım edebilmektedir.	6	9	11	15	24	34	26	37	3	5
22	Ders kitabı, öğretmenlerin, soru sormayı cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamalarına yardımcı olmaktadır.	1	1	21	30	28	40	16	23	4	6
23	Öğretim programında belirtilen müfredata uygun olarak hazırlanmıştır.	1	1	11	15	29	42	24	34	5	8

"Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" cevapları olumlu cevap olarak kabul edilmiştir. Tablo 4.3.'de görüldüğü gibi 1. soru olan "Öğrencileri motive etmek için genel amaçlar ve talimatlar içermektedir." sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 38'i(%54'ü) olumlu cevap vermiştir; %54'lük olumlu cevap alan bu kriter ders kitabının akademik yönüne en yüksek yüzdeyle olumlu cevap verilen

kriterdir. 19. soru olan "Ders kitabı; ezbere yönelik soruları içermektedir." sorusuna ankete katılan 70 öğretmenin 16'sı (%23'ü) olumlu cevap vermiştir; bu kriterde ankete katılan öğretmenler tarafından en düşük yüzde ile olumlu cevap alan kriterdir.

4.4. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının Belirlenen Kriterlere Göre Değerlendirme Sonuçları

Her bir öğretmenin; ilköğretim 7. sınıf matematik ders kitabını değerlendirme ölçeğini kullanarak kitaba verdiği puanlar ve bu puanların ortalamaları 250 puan üzerinden hesaplanarak Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4.'de görüldüğü gibi 70 matematik öğretmeninin, 7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabını; görsel, duyuşsal ve akademik yönden inceleyerek verdiği puanların ortalaması 250 puan üzerinden 164,74 puan olarak bulunmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun ders kitabı değerlendirme kriterlerine göre; bir ders kitabının başarılı kabul edilebilmesi için 100 puan üzerinden en az 90 puan alması gerekmektedir. Bu puanı 250 puana göre oranladığımızda bir ders kitabının başarılı olabilmesi için en az 225 puan alması gerekmektedir. Sadece 1 öğretmen 250 puan üzerinden 227 puan vermiştir. İncelediğimiz ders kitabına verilen en düşük puan ise 250 tam puan üzerinden 97 puandır. Oysa kitap değerlendirme kriterlerine göre bu puanın en az 225 olması gerekmektedir. Bu durumda sadece bir öğretmen kitabı yeterli bulurken geriye kalan öğretmenler kitabı yeterli bulmamaktadır.

Tablo 4.4. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabı Değerlendirme Sonuçları

Öğretmen	Değerlendirme Puanı	Öğretmen	Değerlendirme Puanı
1	173	37	167
2	156	38	157
3	179	39	128
4	144	40	176
5	155	41	188
6	132	42	97
7	162	43	148
8	141	44	154
9	167	45	164
10	190	46	177
11	162	47	188
12	180	48	169
13	192	49	163
14	147	50	176
15	172	51	163
16	156	52	178
17	150	53	159
18	154	54	159
19	204	55	171
20	163	56	155
21	153	57	145
22	175	58	156
23	149	59	163
24	157	60	191
25	142	61	150
26	140	62	161
27	156	63	173
28	159	64	144
29	146	65	169
30	227	66	183
31	176	67	177
32	168	68	178
33	154	69	180
34	153	70	170
35	223	Ortalama	164,74
36	198		

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendirme ölçeği kullanılarak her bir soruya öğretmenlerin verdiği cevaplar, 100 tam puan üzerinden 90 puan test değeri alınarak her soru için t testi analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendirme ölçeğine göre her bir soruya öğretmenlerin verdiği puanların t testi analizi

Sorular	**Test Değeri 90**		
	t	SD	P
Öğrencileri motive etmek için genel amaçlar ve talimatlar içermektedir.	-11,110	69	,000
Her bir ünite, amacını ifade etmektedir.	-11,795	69	,000
Her bir ünite, diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir.	-11,963	69	,000
Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmektedir.	-10,327	69	,000
Ders kitabı; öğrencilerin konuyla ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir.	-11,823	69	,000
Konuların başında öğrencilere mantıksal ve stratejik aktiviteler (etkinlikler) sunulmaktadır.	-13,769	69	,000
(Eğer 6.Soruya cevabınız tamamen katılıyorum veya katılıyorum ise bu soruyu cevaplayınız) Sunulan bu aktiviteler(etkinlikler) öğrencilerin "Bilimsel Süreç Becerilerini" (gözlem yapma, ölçme, hipotez kurma, sınıflama, değişkenleri ayırt etme ve belirleme vb.) geliştirecek niteliktedir.	-15,201	69	,000
Kitap konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir.	-10,693	69	,000
Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgıları konusunda öğretmenleri uyarmaktadır.	-9,820	69	,000
Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmada öneriler içermektedir.	-12,345	69	,000
Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgılarına yer vermektedir.	-10,295	69	,000
Öğrencileri desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır.	-10,248	69	,000
Ders kitabı; konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri (etkinlikeri) içermektedir.	-10,221	69	,000
Bilimsel ifadeler, öğrencilerde kavram yanılgısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir kavramlarla sunulmaktadır.	-11,337	69	,000
Ders kitabı; öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir.	-11,055	69	,000
Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır.	-10,788	69	,000
Ders kitabı; devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir.	-11,092	69	,000
Ders kitabı;öğrencilerin okudukları olayların uygulamaları hakkında yorum yapmalarına rehber olmak için problem/ödevler içermektedir.	-9,371	69	,000
Ders kitabı; ezbere yönelik soruları içermektedir.	-11,504	69	,000
Ders kitabı; öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayacak sorular içermektedir.	-9,490	69	,000
Ders kitabı; öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan matematik yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmek için de yardım edebilmektedir.	-11,245	69	,000
Ders kitabı, öğretmenlerin, soru sormayı cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamalarına yardımcı olmaktadır.	-13,678	69	,000
Öğretim programında belirtilen müfredata uygun olarak hazırlanmıştır.	-11,488	69	,000
Kapağı çekicidir.	-10,780	69	,000
İyi tasarlanmıştır.	-11,092	69	,000
Dayanıklıdır.	-9,627	69	,000

Büyük boyutlu değildir.	-7,220	69	,000
Hantal değildir.	-7,991	69	,000
Yazımı çekici ve ölçüsü okumada kolaylık için uygundur.	-7,442	69	,000
İyi kağıda basılmıştır.	-9,936	69	,000
Resimler günceldir.	-8,253	69	,000
Resimler net ve iyi kalitededir.	-10,261	69	,000
Resimler öğretim için yararlıdır.	-10,604	69	,000
Resimler yazılı metin içeriği ile ilişkilidir.	-9,601	69	,000
Resimler yazılı metnin içerisine uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.	-10,101	69	,000
Şekil, grafik ve şemalar öğrenci seviyesine uygundur.	-8,690	69	,000
Şekil, grafik ve şemalar açık ve net bir biçimde anlaşılmaktadır.	-10,327	69	,000
Şekil, grafik ve şemalara ilişkin açıklamalar yapılmıştır.	-10,841	69	,000
Metinlerin içerisinde konuyla ilgili karikatürler bulunmaktadır.	-12,086	69	,000
Metinler görsel imgelerle (Resim, grafik, şema) desteklenmektedir.	-9,561	69	,000
Teknik kelimeler en az seviyededir.	-10,742	69	,000
Açık, sade ve yaşayan bir dille yazılmıştır.	-8,238	69	,000
Cümleler sınıf düzeyine uygun uzunluktadır.	-10,221	69	,000
Kullanılan yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.	-8,690	69	,000
Cümleler somuttan soyuta doğru sıralanmaktadır.	-9,354	69	,000
Gereksiz bilgi yoğunluğundan kaçınılmıştır.	-11,365	69	,000
Kullanılan dil ve anlatım, öğrencilerin gelişim basamaklarına ve kavrama düzeylerine uygundur.	-10,021	69	,000
Kullanılan dil akıcı ve bir fikir bütünlüğü içindedir.	-10,366	69	,000
Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek seçilmiştir.	-11,054	69	,000
Kullanılan kelimeler ve cümle yapıları öğrenci seviyelerine uygundur.	-6,809	69	,000

Tablo 4.5.'te görüldüğü gibi 70 matematik öğretmeninin verdiği cevaplar doğrultusunda her bir soru için yapılan t testinde 50 sorunun tamamının t değeri eksi çıkmıştır. Herhangi bir soru için t değerinin eksi çıkması o sorunun istatistiksel olarak; testi yaparken kullanılan 90 puanlık test değerinin altında puan aldığına işaret etmektedir. Tablo 4.5.'e göre istatistiksel olarak bütün soruların 90 puanlık test değerinin altında puan aldıkları görülmektedir. Elde ettiğimiz bu sonuca dayanarak ders kitabının; bu kriterlere göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Kullanılan ölçeğe göre kitabın değerlendirilmesinde elde edilen sonuçların t testi analiz sonuçları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabı değerlendirme sonuçlarının t testi analizi

	Öğretmen Sayısı		Ortalama	Standart Sapma	95% Güven Aralığı	
	N	N-1	$\bar{X}$	S	Minimum	Maksimum
Puanlar	70	69	65,90	8,13	63,96	67,84

Tablo 4.6.'da görüldüğü gibi yapılan istatistiksel analiz neticesinde 70 matematik öğretmeninin İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendirerek verdikleri puanların ortalaması 65,90, standart sapması 8,13 olarak bulunmuştur. %95 güven aralığında minimum değer 63,96 ve maksimum değer 67,84 olarak bulunmuştur.

100 üzerinden, geçerli puanın 90 alınarak yapılan tek örneklem t testi sonucu Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabı değerlendirme sonuçlarının 100 puan üzerinden 90 puana göre yapılan t testi analizi

	Test Değeri=90					
	t	SD	Çift Yön	Standart Sapma	95% Güven Aralığı	
					Minimum	Maksimum
Genel Toplam	-24,813	69	,000	-24,103	-26,040	-22,165

Tablo 4.7.'de t değerinin eksi çıkması, istatistiksel olarak İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendiren 70 öğretmenin kitaba 100 üzerinden 90 puanın altında puan verdiklerini göstermektedir.

4.5. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Ders Kitabının; Görsel, Duyuşsal ve Akademik Yönden Birbirleriyle Karşılaştırılması

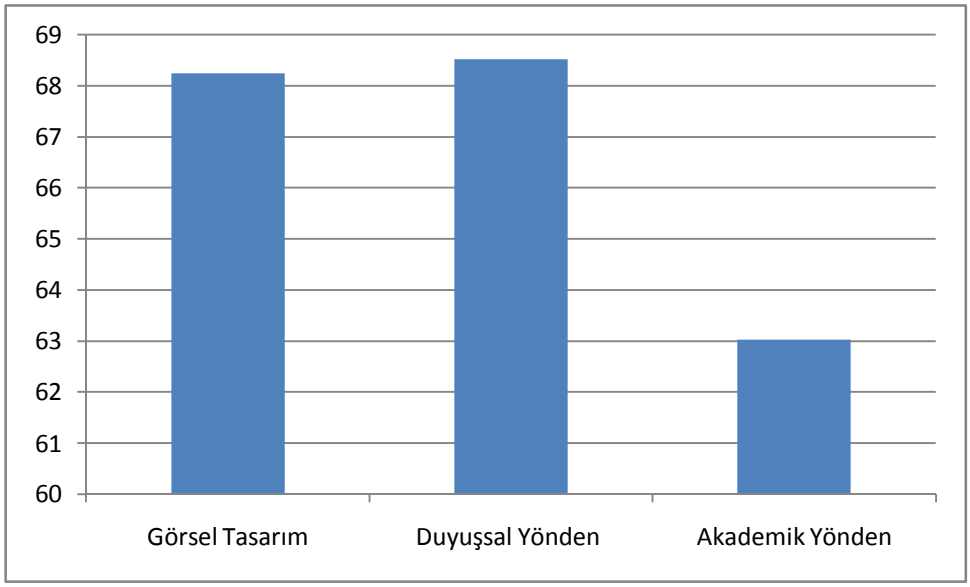
Tablo 4.8.'de İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabı değerlendirme ölçeğinin bölümlerine göre 100 tam puan üzerinden kitaba verilen ortalama puanlar yer almaktadır.

Tablo 4.8. Kriterlerin 100 puan üzerinden aldığı ortalama puanlar

Kriterler	**Bölümlerin 100 Puan Üzerinden Aldığı Puanlar**
Görsel Tasarım	68,24
Duyuşsal Yönden	68,51
Akademik Yönden	63,03

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının akademik yönü diğer iki kritere göre daha başarısız bulunmuştur. Ders kitabı, diğer yönleriyle de tekrar gözden geçirilmelidir.

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabını değerlendirme kriterlerine göre değerlendirme sonuçlarının ortalamaları Grafik 4.1.'de gösterilmiştir.

Grafik 4.1. İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının değerlendirme kriterlerine göre 100 puan üzerinden aldığı ortalama puanlar

Akademik yönden; ders kitabının mutlaka yeniden ele alınması gerekmektedir.

Araştırmanın bulguları, Ertuğrul (2009)'un yaptığı araştırmanın sonuçlarıyla uyum göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının görsel, duyuşsal ve akademik yönden incelendiği bu çalışmada; oluşturulan 50 soruluk likert tipi anket formu, Konya'da ilköğretim 7. sınıf matematik dersini okutan ve rastgele seçilen 70 öğretmene uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda İlköğretim 7. Sınıf Matematik ders kitabının;

i) Görsel tasarımına, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından 100 tam puan üzerinden ortalama 68,24 puan verilmiştir. Bu durum; görsel yönden kitabın yeniden ele alınıp düzenlenmesi gerektiğini gösteriyor.

ii) Duyuşsal yönüne, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından 100 tam puan üzerinden ortalama 68,51 puan verilmiştir.

iii) Akademik yönüne, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından 100 tam puan üzerinden ortalama 63,03 puan verilmiştir.

iv) Öğretmenler; ders kitabının, akademik yönünü diğer iki yön olan görsel tasarımı ve duyuşsal yönüne göre daha başarısız bulmuştur.

v) İlköğretim 7. sınıf matematik ders kitabı; hazırlanan ölçeğe göre 250 tam puan üzerinden 164,74 ortalama puan almıştır. Bu puanın 100 tam puan üzerinden karşılığı ise 65,896 puandır. M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu'na göre bir kitabın başarılı olabilmesi için 100 tam puan üzerinden en az 90 puan alması gerekmektedir. Uyguladığımız değerlendirme anketi (ölçeği) baz alındığında İlköğretim 7. sınıf matematik ders kitabı araştırmaya katılan öğretmenler tarafından görsel, duyuşsal ve akademik yönden yeterli bulunmamıştır.

5.2. Öneriler

Yapmış olduğumuz araştırma sonuçlarına göre; aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

i) Ders kitapları; görsel yönden daha çekici hale getirilerek öğrenciye daha sevimli gösterilmelidir.

ii) Ders kitapları; matematiği soyutluktan kurtarıp somutlaştırabilecek öğelerle desteklenmelidir.

iii) Bu çalışma; yeni araştırma yapacak olanlara, ders kitaplarının farklı özelliklerini inceleyecek olanlara ve matematik kitabı yazmak isteyenlere katkı sağlayabilir.

iv) Etkinlikler; öğrenci seviyesine uygun olarak çoğaltılmalıdır.

6. KAYNAKLAR

Adıbelli, S., 2007. Yeni Programa Göre Hazırlanan Lise I Fizik Ders Kitabının Eğitsel, Görsel, Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Aktaş, S. ve arkadaşları, 2008. MEB İlköğretim 6. Sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı. MEB Devlet Kitapları 3. baskı İmpress, Ankara.

Alkan, C.,1979. Eğitim Ortamları, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:85.

Alkan, C. 1996. Eğitim Teknolojisi, Atilla Kitabevi, Ankara.

Alkan,H., Sezer,M., Köroğlu,H., Özçelik, A.Z., 1998. Matematik Öğretiminde Yararlanılan Ders Kitapları, KTÜ III.Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, 22-25 Eylül, Trabzon.

Alpan, G., 2004. Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımının Öğrenci Başarısına ve Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Altun, M., 1995. İlkokul 3., 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Davranışları Üzerine Bir Çalışma, Yayımlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Altun, M., 2002. İlköğretim İkinci Kademede (6, 7 ve 8. Sınıflarda) Matematik Öğretimi. Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Aygün, S. Ç., 2008. İlköğretim Matematik 7 Ders Kitabı, Evos Basım 2. Baskı, Ankara.

Bacanlı, H., 2004. Gelişim ve Öğrenme 9. Basım Nobel Yayın Dağıtım, 2004

Bakaç, M., 2000. Fen Eğitiminde Başarının Arttırılmasında Amaçların Önemi.

Milli Eğitim Dergisi.147.

Baykul, Y., 2006. İlköğretimde Matematik Öğretimi (1-5. Sınıflar) Pegem A Yayıncılık 9. baskı Eylül 2006.

Bulut, M., 2003. İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Etkili Matematik Öğretimi ve Öğretmeni ile İlgili Görüşleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Cereno, A., 1998. İlköğretim Okulları Matematik Programının Merkez Okullar ile Taşımalı Eğitim Yapan Okulların 4. ve 5. Sınıflarındaki Dört işlem, Kümeler, Kesirler Konularına Ait Hedef ve Hedef Davranışların Gerçekleşme Düzeyi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Coşkun, O., 2002. Polis Eğitim Kurumlarında Okutulan İnkılâp Tarihi Ders Kitaplarının İçerik Analizi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Çakmak, M. ve Yenilmez, K., 2007. Yenilenen İlköğretim Matematik Programındaki Alt Öğrenme Alanlarının Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar, New World Science Academy Journal, Sayı:3, s. 167–178.

Çelik, L., 1996. Piaget'in Zihinsel gelişim Kuramına Göre İlköğretim Matematik Dersi Programının Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Çepni, S., Ayaş, A., Johnson, D., Turgut, 1997. Fizik Öğretimi YÖK Dünya Bankası, Ankara.

D.Gisi, L.L. & Wıllett, J.B. 1995. "What High School Biology Teachers Say About Their Textbook Use: A Descriptive Study", Journal Of Research İn Science Teaching, 32 (2) P. 123-142.

Dayak E., 1998. "İlköğretim 5. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının Eğitim-Öğretime Uygunluğunun Değerlendirilmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirel, Ö., 1999. Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Demirel, Ö., 2005. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Demirel, Ö. ve arkadaşları, 2005. Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Doğan, A., 2001. Genel Liselerde Okutulan Trigonometri Konularının Öğretiminde Öğrencilerin Yanılgıları, Yanlışları ve Trigonometri Konularına Karşı Öğrenci Tutumları Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Doğan, A. ve arkadaşları, 2003. Öğretmen Adaylarının Fonksiyonlarda Limit Kavramı ile İlgili Yanlışları, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 15, Konya.

Doğan, A., 2002. Doğal Sayılarla İlgili İlköğretim I.Kademe Öğrencilerinin Dört İşlemde Yaptıkları Hata Türleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Doğan, M., 2002. Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Alan Bilgilerinin Seçtikleri Öğretim Yöntemlerine Yansıması, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara.

Duman, T., Karakaya, N., Çakmak, M., Eray M. Ve Özkan, M., 2001. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu-Matematik 1-8, L. Küçükahmet (Ed.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

English, F.W. 1992, Deciding What To Teach And Test, A Sage Publications Company, America,

Ersoy, Y., 1997. "Okullardaki Matematik Eğitimi: Matematikte Okur-Yazarlık", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:13, s. 107-112.

Ersoy, Y. ve Erbaş, A.K., 2002. Cebir Öğretiminde Öğrencilerin Güçlükleri-II: Yanlışlarla İlgili Öğretmen Görüşleri, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara.

Ersoy, Y. ve Ardahan, H., 2004. TIMMSS-R: Matematik Sayılar ve Cebir Testlerinde OECD Ülkeleri Öğrenci Başarısının Karşılaştırılması, Matematikçiler Derneği, http://www.matder.org.tr/Default.asp?id=132, (18.02.2008).

Ertekin, E., 2001. Denklem Öğretiminde ki Hata ve Yanılgıların Teşhisi ve Alınması Gereken Tedbirler, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Ertuğrul, G., 2009. Yeni İlköğretim Matematik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programında Yer Alan Tam Sayılarla İlgili Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Eşgi, N., 2005. İlköğretim 5. Sınıf Bilgisayar Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi Milli Eğitim Dergisi 165.

Genç, A., 2002. İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 22: 74-81.

Goblot, E., 1965. İlimler Sistemi. (Çev. Fethi Yücel), (İkinci Basılış) MEB, Ankara.

Graeber, O. ve Tirosh, D., 1990. Evoking Cognitive Conflict To Explore Preservice Teachers' Thinking About Division, Journal For Research In Mathematics Education, Sayı: 21, s. 98-108.

Güven, K., 1990. İlkokul 5. Sınıf Matematik Programı ve Öğretimi Üzerine Bir Araştırma, MEB Yayınları, Ankara.

Hammer, D., 1996. More than misconceptions: Multiple perspectives on student knowledge and reasoning, and an appropriate role for education research. American Journal of Physiscs, 64(10), 1316-1325.

Huang, H.E, (2004). _nvestigating of Teachers' Mathematical Conceptions and Pedagogical Content Knowledge in Mathematics, Taipei Municipal Teachers College, Taiwan, http://www.nku.edu/~sheffield/edithpbyd3.html, (28.03.2008).

İçmeli, M., 1996. "Türkiye'de İlköğretim Ders Kitaplarında Fiziksel Yapı, Tasarım ve İllüstrasyon Sorunları", Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları (Ed: H. Coşkun), Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın No: 11, Ankara.

Kabapınar, F., 2001. "İşlevleri ve Kavramsal Anlamaya Katkıları Açılarından Türk ve İngiliz Fen Ders Kitaplarındaki Görsel Öğeler", Yeni Binyılın Basında Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, Bildiriler, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Kaptan, F., 1998. Fen Bilgisi Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara.

Kart, C., 2002. Matematik Eğitimi ve Öğretimi, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı: 291 s.7–10.

Kaya, Z., 2002. Uzaktan Eğitim, Pegem A. Yayıncılık, Ankara.

Kaya, Z., 2005. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Keser, H.,2004. "İlköğretim 4. Sınıf Bilgisayar Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(3), 261-278.

Kılcan, A.S. ve Toluk-Uçar, Z., 2004. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Kavramsal Bilgileri: Kesirlerle Bölme, VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 6–8 Eylül.

Kılıç, A. ve Seven, S., 2002 Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Kılıç, Z., Atasay, B., Tertemiz, N., Seren, M., Ercan, L., 2001. Konu Alanı Ders Kitabı inceleme Kılavuzu, Fen Bilgisi 4-8, Nobel Yayınevi, Ankara.

Koca, S. ve Şimşek, S., 2001,"Ortaöğretim için Alternatif Bir Fizik Programı" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:13, Samsun.

Korkmaz, E., Ersoy, Y. ve Gür, H., 2004. Sınıf ve Matematik Öğretmen Adaylarının Problem Kurma ve Çözme Yaklaşımlı Matematik Öğretimine Bakışları, VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.

Küçükahmet, L., 2003. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

MEB, 1992. Ortaöğretim Matematik Ders Programları, Eğitim Basımevi, Ankara.

MEB, 2005. İlköğretim Matematik dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

MEB Tebliğler Dergisi Sayı 2434

Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi. Sayı: 2434, 2000.

N. C.T.M., 2000. Principles and Standarts for School Mathematics,U.S. A.

Paksu, A.D., 2008. Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, Pegem A Yayıncılık 1. Baskı, Ağustos 2008, Ankara.

Pekmezci, H. "İlköğretim Ders Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Görsel Eğitimine Etkileri", Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları (Ed: H. Coşkun), Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın No 11.

Pektaş, H., 2001. Ders Kitaplarında Tipografi ve Tasarım Sorunları, Ankara: Hacettepe Üniv. Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları 7.

Pesen, C., 2005. "Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre yeni ilköğretim matematik öğretimi programının değerlendirilmesi". Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. 272-281. Sim Matbaası, Ankara.

Raloff, J., 2001. Errant texts: Why some schools may not want to go by the book. Science News, 159(11), 168–170.

Resmi Gazete, sayı 7981.

Resmi Gazete, sayı 22297.

Resmi Gazete, Sayı 23431.

Seven, S., 2001 "İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri." Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Smith, S.P. ve ark., 1993. Misconceptions reconceived: A constructivist analysis of knowledge in transition. The Journel of the Learning Sciences, 3(2), 115-163.

Sulak, H., 1999. Sayılar Öğretiminde Yanılgıların Teşhisi ve Alınması Gereken Tedbirler, S.Ü.A.F. Proje No:96/123, Konya.

Şahin, A., 2001. Liselerde Okutulmakta Olan Lise 1. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Şahin, Y.T. ve Yıldırım, S., 1999. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Anı Yayıncılık, Ankara.

Tekışık, H.H., 1994, Sınıflarda Tek Ders Kitabı Yerine Çok Kitap Okutulmalı, Çağdaş Eğitim Dergisi, 199, 1-2.

Tor, H., 2003, "İlköğretim Öğrencilerinin Bilgi Teknolojilerinden Yararlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma", The Turkish Online Journal Of Educational Technology Jojet, January 2004 Volume 3. Issue1. Article16.

TTKB, 2004. Tebligler Dergisi, Sayı: 2563, cilt: 7.

Turgut, T., 2007. İlköğretim 7. Sınıf Matematik Konularının Öğretiminde Soru-Cevap Metodu ile Analoji Metodunun Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkileri Yönünden Karşılaştırılması, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Türk Dil Kurumu, (1992). Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982

Ubuz, B. ve Haser, Ç., 2000. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kesirler Konusunda Kavramsal Anlama ve İşlem Yapma Performansı, IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, Ankara.

Umay, A., 2002. Öteki Matematik, Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 23, s. 275–281

Ünal, S. ve Ada, S., 1999. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Marmara Üniversitesi Yayını No: 646, İstanbul.

Ünal, S. ve Pideci, N., 2000. Lise Kimya Dersleri için Öğretim Materyalleri Geliştirme Çalışmaları, IV. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, Bildiri ve Poster Özetleri Kitabı, 90, Ankara.

Van de Walle, J., 2004. Elementary and Middle School Mathematics, Pearson Education Inc., Fifth Edition, Boston.

Yağbasan, R. ve ark., 2005. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Gazi Kitabevi. Ankara.

Yalın, H. İ., 1996. "Ders Kitapları Tasarımı", Millî Eğitim, S. 132, S. 61-65.

Yalın, H. İ., 1996. "Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi", 6. Milli Eğitim Sempozyumu, 4-5 Ekim 1996, Kütahya.

Yenilmez, K. ve Duman, A., 2008. İlköğretimde Matematik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşleri, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 19

Yıldırım, A., 2007. Seçilen bir Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeğinin Lise II Fizik Ders Kitabına Uygulanması, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

YÖK/Dünya Bankası, 1999, Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.

Zembat, İ.Ö., 2008. Matematiksel Kavram Yanılgıları ve Çözüm Önerileri, Pegem A Yayıncılık 1. Baskı, Ağustos 2008, Ankara.

7. EKLER

EK-1

Ders Kitabı Değerlendirme Formu

Sıra No	7. Sınıf İlköğretim Matematik Ders Kitabını Görsel, Duyuşsal ve Akademik Yönden Değerlendirme Anketi	Seçenekler				
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
		5	4	3	2	1
	A.Akademik Yönden					
1	Öğrencileri motive etmek için genel amaçlar ve talimatlar içermektedir.					
2	Her bir ünite, amacını ifade etmektedir.					
3	Her bir ünite, diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir.					
4	Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmektedir.					
5	Ders kitabı; öğrencilerin konuyla ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir.					
6	Konuların başında öğrencilere mantıksal ve stratejik aktiviteler (etkinlikler) sunulmaktadır.					
7	(Eğer 6.Soruya cevabınız tamamen katılıyorum veya katılıyorum ise bu soruyu cevaplayınız) Sunulan bu aktiviteler (etkinlikler) öğrencilerin "Bilimsel Süreç Becerilerini" (gözlem yapma, ölçme, hipotez kurma, sınıflama, değişkenleri ayırt etme ve belirleme vb.) geliştirecek niteliktedir.					
8	Kitap konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir.					
9	Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgıları konusunda öğretmenleri uyarmaktadır.					

10	Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmada öneriler içermektedir.					
11	Ders kitabı; öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgılarına yer vermektedir.					
12	Öğrencileri desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır.					
13	Ders kitabı; konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri (etkinlikeri) içermektedir.					
14	Bilimsel ifadeler, öğrencilerde kavram yanılgısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir kavramlarla sunulmaktadır.					
15	Ders kitabı; öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir.					
16	Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır.					
17	Ders kitabı; devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir.					
18	Ders kitabı; öğrencilerin okudukları olayların uygulamaları hakkında yorum yapmalarına rehber olmak için problem/ödevler içermektedir.					
19	Ders kitabı; ezbere yönelik soruları içermektedir.					
20	Ders kitabı; öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayacak sorular içermektedir.					
21	Ders kitabı; öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan matematik yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmek için de yardım edebilmektedir.					
22	Ders kitabı, öğretmenlerin, soru sormayı cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamalarına yardımcı olmaktadır.					
23	Öğretim programında belirtilen müfredata uygun olarak hazırlanmıştır.					
	B.Görsel Tasarım					
1	Kapağı çekicidir.					
2	İyi tasarlanmıştır.					
3	Dayanıklıdır.					
4	Büyük boyutlu değildir.					

5	Hantal değildir.					
6	Yazımı çekici ve ölçüsü okumada kolaylık için uygundur.					
7	İyi kağıda basılmıştır.					
8	Resimler günceldir.					
9	Resimler net ve iyi kalitededir.					
10	Resimler öğretim için yararlıdır.					
11	Resimler yazılı metin içeriği ile ilişkilidir.					
12	Resimler yazılı metnin içerisine uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.					
13	Şekil, grafik ve şemalar öğrenci seviyesine uygundur.					
14	Şekil, grafik ve şemalar açık ve net bir biçimde anlaşılmaktadır.					
15	Şekil, grafik ve şemalara ilişkin açıklamalar yapılmıştır.					
16	Metinlerin içerisinde konuyla ilgili karikatürler bulunmaktadır.					
17	Metinler görsel imgelerle (Resim, grafik, şema) desteklenmektedir.					
	C.Duyuşsal Yönden					
1	Teknik kelimeler en az seviyededir.					
2	Açık, sade ve yaşayan bir dille yazılmıştır.					
3	Cümleler sınıf düzeyine uygun uzunluktadır.					
4	Kullanılan yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.					
5	Cümleler somuttan soyuta doğru sıralanmaktadır.					
6	Gereksiz bilgi yoğunluğundan kaçınılmıştır.					
7	Kullanılan dil ve anlatım, öğrencilerin gelişim basamaklarına ve kavrama düzeylerine uygundur.					
8	Kullanılan dil akıcı ve bir fikir bütünlüğü içindedir.					
9	Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek seçilmiştir.					
10	Kullanılan kelimeler ve cümle yapıları öğrenci seviyelerine uygundur.					

EK-2 Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği

Resmî Gazete

: 29.5.1995/22297

Tebliğler Dergisi

: 3.7.1995/2434

Ek ve Değişiklikler:

1) 3.9.1996/22746 RG (7.10.1996/2463 TD)

2) 5.4.1997/22955 RG (1.4.1997/2475 TD)

3) 26.7.1997/23061 RG (AĞUSTOS 1997/2479 TD)

4) 4.9.1997/23100 RG (EYLÜL 1997/2480 TD)

5) 9.5.1998/23337 RG (MAYIS 1998/2488 TD)

6) 12.8.1998/23431 RG (EYLÜL 1998/2492 TD)

7) 9.1.1999/23578 RG (MART 1999/2498 TD)

8) 17.12.1999/23909 RG

9) 10.4.2003/25075 RG (MAYIS 2003/2548 TD)

10) 11.6.2003/25135 RG (TEMMUZ 2003/2550 TD)

11) 17.3.2004/25405 RG (NİSAN 2004/2559 TD)

12) 10.6.2004/25488 RG

13) 2.11.2004/25631 RG (KASIM 2004/2566 TD)

14) 5.4.2005/25777 RG (NİSAN 2005/2571 TD)

15) 18.5.2006/26172 RG (MAYIS 2006/2584 TD)

16) 4.7.2006/26218 RG (TEMMUZ 2006/2586 TD)

17) 2.8.2006/26247 RG

18) 1.9.2006/26276 RG

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim araçlarının Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten yayın evlerinde aranacak şartlarla ilgili esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim araçlarının niteliklerinin belirlenmesi, hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten yayın evlerinde aranacak şartlarla ilgili hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmelik, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 –

Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

Başbakanlık: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığını,

Kurul: Talim ve Terbiye Kurulunu,

Daire Başkanlığı: Yayımlar Dairesi Başkanlığını,

Birim: (Değişik: 1.9.2006/26276 RG) Okul ve kurumlarda okutulan derslere ait öğretim programı, ders kitabı ve eğitim aracını hazırlayan ilgili hizmet birimlerini,

Kitap: Ders kitabı, temel ders kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile öğretmen kılavuz kitaplarını,

Ders Kitabı: (Değişik: 1.9.2006/26276 RG) Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilebilen basılı eseri,

Temel Ders Kitabı: Genellikle meslekî ve teknik öğretim okul ve kurumlarında, alanın gerektirdiği bilgilerin tamamını kapsayan ve program değişikliklerinden kısa sürede etkilenmeyen basılı eseri,

Bilgi İş ve İşlem Yaprakları: Meslekî ve teknik öğretim okullarının atölye ve laboratuar derslerinde veya uygulamalarında kullanılmak, meslekî bilgi ve becerileri pekiştirmek amacıyla hazırlanan yayınları,

Öğretmen Kılavuz Kitabı: (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eseri,

Baskıya Hazır Nüsha: (Değişik: 1.9.2006/26276 RG) Çizgisiz beyaz kağıda daktilo, bilgisayar veya benzeri araçlarla sınıf seviyesine uygun punto ve standartta yazılmış, resim, fotoğraf, tablo, grafik, şema, plan, harita ve benzeri, öğretime yardımcı unsurları, metinlerin uygun yerlerine yerleştirilmiş, basılmamış, ciltlenmiş baskıya hazır eseri,

Basılmış Kitap: Ders kitabı, temel ders kitabı, bilgi(2) iş ve işlem yaprakları, öğretmen kılavuz kitabı gibi basılı eserleri,

Eğitim Aracı: (Ek:17.3.2004/25405 RG)(Değişik: 2.8.2006/26247 RG) Programın alanının gerektirdiği standart donanım kapsamında okul ve kurumların atölye ve laboratuarlarında yer alması gereken makine, teçhizat, eğitim deney seti ve benzeri ekipmanın; sıra, masa, tahta, tv, bilgisayar, tepegöz, dijital ölçüm aletleri, deney tüpü, yoğaltım malzemeleri ve benzerleri dışında kalan, öğretim programlarını destekleyen ve derslerin öğreniminde yararlanılan basılı eserler ile film, slayt, video kaseti, resim, fotoğraf, tablo, ses kaseti, disket, CD, yer küre, harita, atlas ve benzeri araçları,

Öğrenci Çalışma Kitabı: (Değişik: 1.9.2006/26276 RG) İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan seti,

Yayın evi: (Ek:17.3.2004/25405 RG) Ders kitabı ve/veya eğitim aracı üreten yayın evini,

Editör: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Kitabın yazıldığı alanda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş ve eserin üretim sürecinin koordinasyonunu sağlayan kişiyi,

Dil Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Türkçe veya Türk Dili ve Edebiyatı alanında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş kişiyi,

Görsel Tasarımcı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Resim veya grafik alanında lisans veya lisansüstü düzeyde öğrenim görmüş ya da en az beş yıl ders kitabı ile diğer kitap ve eğitim araçlarını resimlediğini belgelendiren kişiyi,

Alan Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG)(Değişik: 10.6.2004/25488 RG) Kitabı ile ilgili alanda bir yüksek öğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan kişiyi,

Program Geliştirme Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Program geliştirme alanında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş kişiyi,

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Ölçme ve değerlendirme alanında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş kişiyi,

Rehberlik veya Gelişim Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Çocuk Gelişimi veya Gelişim Psikolojisi alanında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş kişiyi,

Eğitim Teknolojisi Uzmanı: (Ek:17.3.2004/25405 RG) Eğitim teknolojisi alanında lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş kişiyi

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar

Madde 5 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitaplarında aranacak nitelikler ile yayın evlerinde aranacak şartlar:

a) Ders kitaplarının nitelikleri ve incelenmesi

Ders kitapları:

1) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içermez.

2) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen "Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karsı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline

getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.

3) Temel insan haklarına aykırılık taşımaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içermez.

4) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.

5) Reklâm niteliğinde öğeleri içermez.

Ders kitapları, Ders Kitaplarında Aranacak Nitelikler ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi, Değerlendirilmesi ve Eğitim Araçlarının Seçimine İlişkin Yönergede belirtilen hükümlere uygun olarak hazırlanır.

b) Ders kitabı üreten yayın evlerinde aranacak şartlar

Yayın evlerinin; mesleğin ilkeleri ve etik değerleri etrafında kurumsallaşmaları, ders kitabının üretim sürecini alanlarında uzmanlaşmış personel eliyle yönetmeleri, belirli öğretim alanları veya sınıflar düzeyinde ders kitabı hazırlama konusunda uzmanlaşmaları esastır.

1) (Değişik: 10.6.2004/25488 RG) Yayın evlerince başvurusu yapılan eserler; alanlarındaki yüksek öğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan yazar/yazarlarla birlikte editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve rehberlik veya gelişim uzmanı tarafından hazırlanır.

2) Yayın evleri, ders kitabı üretebilecek yeterli sayıda insan kaynağına, fizikî mekâna, teknik donanıma ve arşive sahip olur.

Yayın evlerinin;

Türkçe/Edebiyat, Yabancı Dil, Matematik, Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar, Fen Bilimleri, Meslekî ve Teknik Öğretim, Felsefe Grubu, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi alanlarında ürettiği kitaplar için kadrolu ve sigortalı olarak istihdam edilmiş veya yayın evi sahibi/ortağı olan birer editör, dil uzmanı ve görsel tasarımcıya,

Yönetici, yazar, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı ve benzeri uzmanların çalışabilecekleri odalar ile arşiv, toplantı salonu, teknik donanım ve benzeri ünitelerden meydana gelen fizikî mekâna,

Bilgisayar donanımları, yazıcılar, CD kayıt cihazı, tarayıcı ve benzeri teknik donanım ile gerekli bilgisayar yazılımlarına,

Uzmanlaşmak istediği ders kitabı alanında yeterli sayıda kitap, resim, fotoğraf, harita ile basılı olmayan araçların yer aldığı arşive,

Kabul edilen ders kitabı ve/veya diğer eğitim aracı ürettiğine dair belgeye sahip olmaları gerekir.

(Değişik son paragraf: 2.11.2004/25631 RG) Ders kitabı üreten yayın evlerinin şartlarının değerlendirilmesi, Yönergede belirtilen şekilde yapılır.

3) Yüz kızartıcı bir suçtan veya telif hakları ile ilgili kanuna aykırı iş ve işlemlerden hüküm giymiş olanların, sahibi ve/veya ortağı oldukları yayın evlerinin ders kitabı başvuruları kabul edilmez. Bunlar, bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan uzmanlık alanlarında görev alamaz, eserleri uygun bulunmuş olsa bile iptal edilir.

4) Yayın evinin başvurusunda verilen herhangi bir belgenin veya yazılı beyanının gerçek dışı olduğunun idarî ve/veya adlî makamlarca tespit edilmesi hâlinde, belgenin/beyanın ait olduğu eser/eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Yayın evinin beş yıl süreyle yeni başvurusu kabul edilmez.

(Değişik son fıkra: 2.11.2004/25631 RG) Yayın evi, belirtilen şartlara sahip olduğunu gösterir belgeleri Başkanlığa verir.

Kitapların Hazırlanması ve Hizmete Sunulması

Madde 6- Kitaplar aşağıdaki usullere göre hazırlanır ve hizmete sunulur.

a) Yarışma: (Değişik: 17.3.2004/25405 RG)

İhtiyaç duyulan alanlarda Bakanlıkça ders kitabı hazırlanmasıyla ilgili olarak ödüllü veya ödülsüz yarışma açılır.

Bu yarışmanın başvuru şekli, yarışma şartları, yarışmada derece alanlara verilecek ödülün miktarı, ödemeye ilişkin usul ve esaslar, düzenlenecek şartname ile belirlenir. Kurulca hazırlanan şartname, Tebliğler Dergisinde ilân edilir.

1) Bu yarışmaya ders kitabı üretme şartlarını taşıyan yayın evleri katılır.

2) Yarışmaya katılacak eserler, Yönergede belirtilen esaslara göre hazırlanır.

3) Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, Bakanlığımız ve diğer resmî kurumlardan katılacak uzmanlardan oluşturulacak Özel İhtisas Komisyonlarınca yapılır.

4) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, Kurulda görüşülür ve alınan karar Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

b) Sipariş

1) Sipariş usulü ile yazdırılacak kitapların şartnamesi, ilgili birimce hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Kurulca uygun görülen şartname, hazırlayan birime gönderilir.

2) Söz konusu birim, kişi veya komisyona şartname hükümlerine göre kitap yazdırır.

3) İlgili birim, hazırlana baskıya hazır nüshaları inceler veya incelettirir. İnceleme sonunda düzenlenen raporlar ile eserler Başkanlığa sunulur. Bunlar Kurulca değerlendirilir. Alınan karar, Daire Başkanlığına ve ilgili birime bildirilir.

c) Satın alma

1) Okutulmasına ihtiyaç duyulması hâlinde, yurt içinde veya dışında yazılmış ya da tercüme edilmiş olan kitapların incelenmesi, ilgili birimce yaptırılır ve raporlarıyla birlikte Başkanlığa sunulur.

2) Kurulca kitabın veya telif hakkının satın alınmasına karar verilmesi hâlinde, bu durum, gereği için Daire Başkanlığına bildirilir. İlgili birime de bilgi verilir.

d) Yazdırma

Bakanlık, teşkilâtında görevli elemanlara veya bunlardan kuracağı bir komisyona kitap hazırlatabilir. Bu durumda da sipariş usulündeki yol izlenir.

e) Özel Kesimce Hazırlama (Değişik: 5.4.2005/25777 RG)

1) Baskıya hazır nüshanın 2 (iki) adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım hâlinde (Değişik ibare: 18.5.2006/26172 RG) her yıl Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında incelenmek üzere (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) Daire Başkanlığına teslim edilir. Ancak hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım hâlinde verileceği Yönergede belirtilir.

Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde; baskıya hazır nüshaların incelenmek üzere Başkanlığa ilk başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ve bunlardan ders kitabı olarak kabul edilenlere ait listenin Tebliğler Dergisinde duyurulması ile ilgili takvim, Kurul kararı ile bu Yönetmelikte belirtilen sürelere uyulmaksızın belirlenebilir.

2) Mayıs ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılan ders kitaplarının listesi, Tebliğler Dergisinde yayımlanmak üzere Mayıs ayının sonuna kadar Daire Başkanlığına gönderilir.

3) Azınlık okulları, kendi dillerinde okutulmak üzere hazırlattıkları kitapları, yeminli mütercimlerce tercüme edilmiş bir nüshası ile birlikte (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) Daire Başkanlığına teslim ederler.

4) Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

5) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, inceleme raporları ve puanları ile birlikte ilgilisine gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kitapların Değerlendirilmesi ve İnceleme Ücretinin Tespitine Ait Esas ve Usuller

İnceleme Esas ve Usulleri

Madde 7- (Değişik : 1.9.2006/26276 RG) Ders kitaplarının incelenmesinde, puanlamaya esas olacak kriterler Kurulca belirlenerek duyurulur.

Ön İnceleme Komisyonu

Madde 8-(Değişik: 17.3.2004/25405 RG) (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) Daire Başkanlığınca üç kişiden oluşturulan ön inceleme komisyonu /komisyonları kurulur. Komisyon, başvuruları Yönerge hükümlerine göre değerlendirir. Ön incelemede uygun görülenler incelemeye alınır, uygun görülmeyenler iade edilir.

İnceleme Ücreti

Madde 9- Özel kesimce hazırlanan eserler ücret karşılığında incelenir. Bu ücret; eserin sayfa sayısı üzerinden hesaplanır ve her bir forması için 1000 (bin) gösterge rakamının, ücretin yatırıldığı tarihteki devlet memurları aylık kat sayısı ile çarpılması suretiyle bulunur. Forma sayısı ise sayfa sayısının on altıya bölünmesiyle tespit edilir.

İncelenmesi istenen eserin, inceleme ücretinin tamamı, (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) Daire Başkanlığınca belirlenen Döner Sermaye işletmesi hesabına makbuz karşılığında yatırılır.

Eserin incelenmesi için Döner Sermaye isletmesi hesabına yatırılan ücretin bir kısmı, (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) Daire Başkanlığınca hazırlanan yönergede belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ön inceleme ve inceleme hizmetlerinde görev alanlara ödenir.

Dördüncü fıkra; (a), (b) ve (c) bentleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır (10.4.2003/25075 RG).

Bakanlıkça Sağlanan Eserlerin Değerlendirilmesi

Madde 10-Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi

Madde 11-(Değişik: 1.9.2006/26276 RG) Bakanlıkça yarışma, sipariş, satın alma ve yazdırma usulleriyle temin edilen eserler ile özel kesimce hazırlanan eserlerin incelenmesi, değerlendirilmesi ilgili birimce; dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak, en az iki alan uzmanı, bir görsel tasarımcı ve bir dil uzmanı ile gerekli

hâllerde ölçme-değerlendirme, program geliştirme, rehberlik, çocuk gelişimi ve/veya eğitim teknoloji uzmanlarının da yer aldığı en az dört, en fazla dokuz uzman/öğretmenden oluşturulan İnceleme Komisyonu tarafından yapılır. Ancak, İnceleme Komisyonlarında zorunlu olarak bulundurulması gereken dil uzmanı ve görsel tasarımcının alanlarına giren incelemelerde komisyon en az üç kişiden oluşabilir. İhtiyaç duyulması hâlinde komisyonlara diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan da üye alınabilir.

Yabancı dil ders kitaplarında dil uzmanı bulundurulması zorunlu değildir.

Baskıya hazır nüshaların incelenmesi sonucunda rapor düzenlenir ve eser 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Aynı şekilde takım hâlinde başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar da birlikte incelenerek 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.

İnceleme sonucunda;

a) 80 puandan aşağı puan alan eserler, reddedilmiş sayılır ve başvuru sahibine iade edilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

b) 80-89.99 dahil olmak üzere 80-89.99 arasında puan almış eserler;

1) İlgili birim düzeltilmek ve tekrar incelenmek üzere, bu eseri raporlarıyla birlikte Daire Başkanlığına gönderir. Daire Başkanlığı inceleme raporlarını başvuru sahibine iletir. 30 gün içinde tekrar incelenmek üzere Daire Başkanlığına başvurusu yapılmayan bu eserler reddedilmiş sayılır.

2) Düzeltilerek başvurusu yapılan eserler, Daire Başkanlığında ön incelemesi yapılarak ilgili birime gönderilir. Bu incelemede komisyon tarafından tespit edilen hataların giderilip giderilmediği inceleme sırasına bakılmaksızın yapılır ve yeniden değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda 90 ve daha yukarı puan alan eserler, İnceleme Komisyonu raporu ile birlikte Başkanlığa iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

3) 90 dan aşağı puan alan eserler ise reddedilmiş sayılır. Baskıya hazır nüsha, başvuru sahibine iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

c) Eser, İnceleme Komisyonunca 90 ve daha yukarı bir puanla değerlendirilmiş ise İnceleme Komisyonunun raporu ile birlikte Başkanlığa iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

Başkanlığa gelen eser, değerlendirilmek üzere İhtisas Komisyonuna/Komisyonlarına gönderilir. İhtisas Komisyonu/Komisyonları, kurul uzmanı ve eğitim uzmanı ile gerekli hallerde alan uzmanı ve akademisyenlerden Başkanlıkça belirlenecek sayıda üyeden oluşturulur ve Komisyonlara ilgili kurul üyesi rehberlik eder. İhtisas Komisyonu/Komisyonları, İnceleme Komisyonları tarafından 90 ve üzerinde puanla değerlendirilen baskıya hazır nüsha ve raporları inceler ve Kurula sunar. Eserler, Kurulca uygun bulunur, düzeltilmek üzere yayın evine gönderilir veya uygun bulunmaz.

İnceleme ve değerlendirme ile ilgili diğer hususlar Yönerge ile belirlenir.

Kurul Üyelerinin Rehberliği

Madde 12- (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) İlgili Kurul üyesi/üyeleri;

a) (Değişik bent: 1.9.2006/26276 RG) İhtisas Komisyonunun çalışmalarına,

b) Baskıya hazır nüsha ve diğer eğitim araçları hakkında verilecek karar safhalarında rehberlik eder.

Okutulma Süresi

Madde 13-(Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Kitapların okutulma süresi, ilk kabul edildiği öğretim yılından itibaren 5 (beş) öğretim yılıdır.

Okutulma Süresinin Uzatılması

Madde 14-(Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Okutulma süresi sona eren ders kitaplarının süreleri uzatılmaz. Ancak alanında ders kitabı bulunmayan veya bir kitap bulunan ders kitaplarının birer yıl süreyle uzatılmasına; yayın evlerinin veya ilgili birimin Başkanlığa başvurusu sonucunda Kurulca karar verilebilir. Bu durumdaki kitaplar için süre uzatımı, iki defadan fazla yapılmaz. Bakanlık kitaplarının güncelleştirilmesinden ve yenilenmesinden ilgili birim sorumludur.

Okutulma Süresi İçerisinde Kitaplarda Değişiklik Yapılması

Madde 15- (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitaplarının yeniden yazımını gerektirmeyen öğretim programı değişikliklerinde;

a) Ders kitabının yeniden yazılmasını gerektirmeyen kısmî değişikliklerin ders kitaplarına yansıtılması, yayın evlerinden/ilgili birimden istenir. Başkanlıkça belirlenen süre içinde gerekli düzeltmelerin yapılmadığı tespit edilen ders kitabına ait Kurul Kararı, kabulündeki yöntemle iptal edilir.

b) Başvurusu yapılmış ve inceleme sürecinde bekleyen eserler, yayın evine iade edilir. Bu durumdaki eserlerin başvurusu, Başkanlıkça belirlenen süre içinde yapılabilir.

c) Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde:

1) Uygunluk kararı devam eden ders kitaplarının uygunluk süresi sona erer.

2) Başvurusu yapılmış olmakla birlikte Kurul Kararına bağlanmamış eserler yayın evine iade edilir.

Yazarların veya Yayın evlerinin Uyması Gereken Hususlar

Madde 16-Yazarlar veya yayın evleri kitap hazırlarken ilgili öğretim programında ve varsa şartnamelerinde belirtilen esaslar ile Bakanlıkça istenilen diğer hususlara aynen uymak zorundadırlar.

Yayımlanan Kitapların Kontrolü

Madde 17-(Değişik: 1.9.2006/26276 RG) Başkanlıkça kabul edilen ders kitapları için Daire Başkanlığından fiyat tespiti istenir. Ancak, yazar veya yayınevi, kitabı bastıramayacaksa durumu yazılı olarak Daire Başkanlığına bildirir. Bu durumda kitap, ders kitapları listesinde yayımlanmaz ve okutulma süresinde de herhangi bir değişiklik yapılmaz. Yayımlanan kitapların ilk ve müteakip baskılarından, basıldığı tarihten itibaren üç ay içinde, 5'er adedi Başkanlığa ve ilgili birime, 1 adedi de Daire Başkanlığına gönderilir. Bu süre içinde gönderilmeyen eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Yazar veya yayınevi bu baskı örnekleriyle birlikte, güncelleştirme veya yeni

düzenlemelerine ait örnek sayfaları Başkanlığa gönderebilir. Başkanlık, bu kitapları karara bağlanmış nüshalarıyla, Daire Başkanlığı da fiyat verilen örneği ile karşılaştırır. Bu karşılaştırmada asıl nüshalara uymadığı tespit edilen eserlerin kabulüne dair Kurul Kararı, kitabın kabulündeki yöntemle yürürlükten kaldırılır ve Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Ancak, güncelleştirme ve yeni düzenleme gerektiren tespitler Kurulca da uygun bulunduğu takdirde kitap, Başkanlıkça belirtilen süre içinde düzeltilmek üzere yazar veya yayınevine gönderilir.

Yeni baskılar ilgili birim tarafından da incelenir, varsa belirlenen hatalar Başkanlığa bildirilir.

Baskı ve Dağıtım

Madde 18-Bakanlıkça yayımlanacak kitapların baskı adedi, Daire Başkanlığınca ilgili birimle iş birliği yapılarak ihtiyaca göre belirlenir. Baskı, satış ve dağıtım işlemleri de Daire Başkanlığınca yapılır.

Kayıtların Tutulması ve Bilgilendirme

Madde 19- Daire Başkanlığı, Bakanlık ve özel kesimce hazırlanan kitapların yayım, dağıtım ve satış durumlarını izler. Konu ile ilgili istatistikî verileri Başkanlığa sunar.

Telif Ücreti

Madde 20- Bakanlıkça yayımlanan kitapların yazarlarına Millî Eğitim Bakanlığınca "Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre ücret ödenir.

Fiyatların Belirlenmesi

Madde 21- Fiyatların belirlenmesi amacıyla, Daire Başkanının başkanlığında, Başkanlığın ders kitaplarıyla ilgili Daire Başkanı, Daire Başkanlığından ilgili şube müdürü, ilgili birim yetkilisi, Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden bir temsilci, Millî Eğitim Basımevi Müdürü ve Yayıncılar Birliği temsilcisinden bir komisyon oluşturulur. Komisyon, gerekli gördüğü takdirde, kitap yayınlayan kamu kurumlarının, özel kuruluşların veya uzmanların görüşlerini de alabilir. Ancak, kesin karar komisyona aittir.

Ders kitaplarının satışlarında uygulanacak birim fiyatları; kullanılan kağıdın cinsine, ebadına, cildinin karton veya bez olusuna göre komisyon tarafından belirlenir.

Kitaplara, komisyonca uygun forma birim fiyatlarının üzerinde fiyat verilemez. Komisyonun belirleyeceği fiyatlar Bakanlık Makamı'nca onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Fiyat almadan satışı yapılan ve belirlenen fiyatın üstünde bir fiyatla satısı yapıldığı Daire Başkanlığınca tespit edilen kitabın kabulüne dair Kurul Kararı iptal edilir ve ders kitapları listesinden çıkarılır.

Okullara Duyuru

Madde 22- (Değişik: 5.4.2005/25777 RG) Başvuru sahipleri;

a) İçinde bulunan yılın Mayıs ayından önce Kurulca kabul edilen veya okutulma süresi devam eden ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Mayıs ayının ilk haftasının son iş gününe kadar,

b) Mayıs ayının ilk üç haftasında Kurulca kabul edilen ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Mayıs ayının son iş gününe kadar,

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na başvuruda bulunurlar.

Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı-yazarları, varsa yayın evi ve fiyatları ile birlikte her yıl en geç Haziran ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisi'nde yayımlanır.

Kitapların Seçimi,

Madde 23- (Değişik: 12.8.1998/23431 RG) Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının seçiminde aşağıdaki yol izlenir.

a) Kurulca kabul edilen ders kitaplarının yayımlandığı Tebliğler Dergisinin her öğretmen tarafından incelenmesi okul yönetimince sağlanır.

b) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulacak ders kitapları, ilgili sınıf ve branş öğretmeni tarafından seçilir.

Sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni, seçtikleri kitapların seçme gerekçeleri konusunda zümre öğretmenler kuruluna bilgi verirler. Bu toplantıya okul-aile birliği başkanı ya da uygun göreceği üyelerin katılması sağlanır.

Sınıf ve branş öğretmeni, seçtiği kitap listesini gereği için okul müdürüne sunar.

c) Okul yönetimleri, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen ders kitapları çeşitlerinin okul ve sınıf kitaplıklarında bulundurulmasına özen gösterirler.

d) (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bakanlık, (Değişik ibare: 18.5.2006/26172 RG) resmî ilköğretim ve ortaöğretim kurumları öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir. Bu ders kitaplarının seçiminde, Yönetmeliğin kitapların seçimine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Hazırlama Esas ve Usullerine Uyma

Madde 24- Sipariş usulü ile yazdırılacak kitapların şartnamesinde belirtilen hususlar yerine getirilmediği takdirde hazırlayanlara ödeme yapılmaz.

Yazar veya Yayınevi Değişikliği

Madde 25- Baskıya hazır nüsha Kurul kararına bağlandıktan sonra kitabın üzerinde bulunan yazar veya yazarların isimleri ile yayınevi adı, tarafların karşılıklı rızalarına dair noter sözleşmesi, ihtilaf durumunda ise esasa ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı olmaksızın değiştirilemez. (Ek: 1.9.2006/26276 RG) Bu durumlarda konu belgeleri ile birlikte Kurula sunulur ve Kurulca belirlenen görüş doğrultusunda işlem yapılır.

Komisyona Alınacak Elemanlar

Madde 26- Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

Kitaplarla İlgili Olarak Başkanlıkça da Yapılabilecek İşlemler

Madde 27- Bu Yönetmelikte sözü edilen kitapların hazırlanarak ilgililere sunulmasına ilişkin iş ve işlemler, ilgili birimlere bilgi verilmek suretiyle Kurul Kararı ile Başkanlıkça da yapılabilir.

Öğrencilere Aldırılmayacak Kitaplar

Madde 28- Tebliğler Dergisinde yayımlanan ders kitaplarından başka hiçbir eser ders kitabı olarak öğrencilere aldırılamaz. (Değişik son fıkra: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitabı bulunmaması hâlinde ders kitabı yerine kullanılacak eğitim araçlarının başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ile ilgili hususlar Yönergede belirlenir.

Diğer Bakanlıkların Meslekî Ders Kitapları

Madde 29- Diğer Bakanlıklara bağlı okulların meslekî ders kitapları, kendi bünyelerinde branş elemanlarından oluşturulacak en az 3 kişilik bir komisyona incelettirilerek tanzim edilen raporla birlikte Başkanlığa gönderilir.

Uygunluk Kararının İptali

Madde 30-Duyurusu yapılan kitapların bu kararı aşağıdaki durumlarda iptal edilir ve bu kitapların yazar veya yayınevine ait diğer kitaplar da iki (2) yıl süre ile incelemeye alınmaz.

a) Ders kitabı olarak kabul edildiğine dair Kurul Kararı olmadığı halde, bu karar varmış gibi yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunduğu tespit edilenler,

b) Bu Yönetmelikte belirtilen hususlara ve Bakanlıkça belirlenen esas ve usullere uymadığı sonradan tespit edilenler.

Ders Kitapları Dışındaki Kitaplar ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi, Seçimi ve Kullanımı

Madde 31- (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitabı dışındaki diğer kitap ve eğitim araçlarının incelenmesi, değerlendirilmesi, seçimi ile kullanımında aşağıdaki hususlara uyulur.

a) Eğitim araçlarından;

1) Bilimsel nitelikteki yayın ve araştırma yapma işlevi bulunan resmî kurum ve kuruluşların eğitim-öğretim programlarını destekleyici nitelikteki yayınları,

2) Türk ve dünya klâsikleri,

3) Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve yönergeler veya bunların birleştirilmesiyle meydana getirilen eserler,

4) Okul kütüphanesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre bulundurulan eserler,

5) Bilgisayar kullanımı için gerekli olan yazılım programları,

6) Derslerin işlenişinde kısa süreli kullanılan yazılım programları,

7) Öğretmenlerin sınıflarda yararlanmak için hazırladıkları ve kendi derslerinde kullandıkları dersle ilgili bireysel çalışmaları sonucu ortaya çıkan materyaller herhangi bir değerlendirme veya seçime gerek görülmeden okullarda kullanılabilir.

b) Yukarıda sayılan eğitim araçları dışında kalan ve bir öğretim yılı boyunca okullarda kullanılacak her türlü eğitim aracının belirlenmesi ve seçimi, dersin öğretmeni tarafından yapılır.

Ders kitabı dışında kullanılacak eğitim araçlarının; Anayasaya, yasalara ve Millî Eğitimin Temel Amaçlarına ters düşmemesi esastır. Aksi durumda sorumluluk, eğitim aracının seçimini yapan öğretmenlere aittir.

Bu belirlemede eğitim aracının resmî/özel kişi, kurum ve kuruluşların tavsiye kararı, uygunluk veya kalite belgesi olup olmadığına bakılmaksızın:

Eğitim Aracının;

1) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline

getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olması,

2) Bilimsel hata bulunmaması,

3) Türkçe'nin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması,

4) Kişi ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olmaması,

5) Temel insan haklarına aykırılık taşımaması; cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içermemesi,

6) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanmış olması,

7) Reklâm niteliğinde öğelere yer verilmemiş olması,

8) Hedeflenen öğrenci kitlesinin bilgi ve yaş düzeyine uygun olması,

9) Türkçe dışında hazırlanmış olanlarının Bakanlar Kurulunca Türkiye'de eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanmış olması,

10) Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olması,

11) Görsel unsurlarının toplumun ortak değerleriyle bağdaşması esasları göz önünde bulundurulur.

Ders öğretmenince belirlenecek eğitim aracı için, Eğitim Aracı Seçme ve Değerlendirme Formu (10) ile bu forma dayalı olarak düzenlenecek Bilgi Formu (11) okul müdürlüğüne verilir.

(Değişik son fıkra: 2.8.2006/26247 RG) Bakanlığın satın alacağı eğitim araçlarının incelenmesi için başvurular (Değişik ibare: 1.9.2006/26276 RG) satın alacak birime yapılır. Bu başvuruların incelenmesi ve diğer hususlar Yönergede belirtilir. Ancak, eğitim araçlarından yerel düzeyde hibe ve alımlarda yapılacak inceleme, bu maddede belirtilen hükümler çerçevesinde, il millî eğitim müdürlüklerince kurulacak komisyonlarca yapılır. Bu komisyonlarda alan uzmanı veya uzmanların yanı sıra Türkçe ve resim is öğretmenlerinin biri veya her ikisi de bulunabileceği gibi eğitim

yöneticileri de olabilir. Valilik onayı ile kurulacak komisyonlar; en az üç, en fazla yedi kişiden oluşur.

Takma (Müstear) Ad Kullanamama

Madde 32- Ders kitapları yazarları ders kitaplarında takma (müstear) ad kullanamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yürürlük-Yürütme-Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 33- 29/5/1993 tarih ve 24595 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği" ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- (Değişik: 9.1.1999/23578 RG) Yürürlükten kaldırıldı (17.12.1999/23909 RG).

Geçici Madde 2- (Ek: 9.5.1998/23337 RG) 1997-1998 Öğretim Yılı sonu itibarıyla okutulma süresi sona erecek ders kitaplarından yazar, yayın evi veya ilgili birimlerin 29 Haziran 1998 tarihine kadar Başkanlığa başvurmaları durumunda, Kurulca uygun bulunanların okutulma süresi bir (1) yıl uzatılabilir.

Geçici Madde 1- (Ek: 10.4.2003/25075 RG) Yürürlükten kaldırıldı (17.3.2004/25405 RG)

Geçici Madde 2- (Ek: 11.6.2003/25135 RG) 2003-2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere resmî ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere, seçmeli ders kitapları dışında, Bakanlıkça satın alınarak parasız dağıtılacak ders kitapları için bu okullarda seçim yapılmaz.

2003-2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere ders kitaplarının fiyatları, Haziran ayının son haftasında Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Geçici Madde 1- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce incelenmek üzere Başkanlığa başvurusu yapılan eğitim araçlarının, ilgililerince Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde geri çekilmemesi hâlinde, başvuru sırasına göre yayın evlerine iadesi sağlanır.

Geçici Madde 2- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) 2003- 2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere baskıya hazır nüshaların başvurusu, aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin (e) bendinin birinci alt bendinden istisna tutularak nisan ayının son iş gününe kadar yapılır.

Bu Yönetmeliğin yayımından önce başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, bu Yönetmeliğin on birinci maddesi hükmüne göre yapılır.

Geçici Madde 3- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce yazarlar tarafından hazırlanarak kendi adlarına kabul edilen ders kitapları ile incelenmek üzere başvurusu yapılmış olan kitapların işlemlerinde yayın evi şartları aranmaz.

Geçici Madde 4- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) 2004-2005 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere okutulma süresi devam eden, okutulma süresi uzatılan ve mart ayının on sekizinci günü mesai bitimine kadar Kurulca kabul edilen ilköğretim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının, yazar/yazarların ve yayın evi adlarının yer aldığı ders kitapları listesi, mart ayının on dokuzunda fiyatsız olarak Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatlarının belirlenmesi için ilgililer, mayıs ayının ikinci haftasının son iş gününe kadar Daire Başkanlığına başvuruda bulunurlar. Bu kitapların fiyatları ise haziran ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Başkanlık, ilköğretim ders kitaplarının listesini, 18/03/2004 tarihi mesai bitimine kadar Daire Başkanlığına gönderir.

Geçici Madde 5- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce okutulma süresi uzatılmış olan ders kitabının/kitaplarının uzatılma sürelerine bakılmaksızın bu Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

Geçici Madde 6- (Ek: 5.4.2005/25777 RG) Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesinin son fıkrası hükmü, 2005 yılına mahsus olmak üzere, "Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı-yazarları ve varsa yayın evi listesi 24/5/2005 tarihinde; aynı liste ders kitabı fiyatları ile birlikte 2005 Ağustos ayı içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır." şeklinde uygulanır.

Geçici Madde 7- (Ek: 5.4.2005/25777 RG) Bu Yönetmelik ile değiştirilen 6 ncı maddenin (e) bendinin (1) nolu alt bendi 2005 yılına mahsus olmak üzere, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında incelenmek üzere Başkanlığa teslim edilecek baskıya hazır nüshalar için başvuru, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden Ağustos ayının son iş gününe kadar kabul edilir. Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğine göre 17/3/2004 tarihinden sonra başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesine, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren devam edilir.

Geçici Madde 8- (Ek:18.5.2006/26172 RG) Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) nolu alt bendi ile 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükümleri, 2006 yılına mahsus olmak üzere; "Mayıs ayının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılacak olan ders kitaplarının; adları, yazar/yazarlarının ve yayın evi adlarının yer aldığı liste 7/6/2006 tarihinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatları ise aynı liste ile birlikte Ağustos 2006 Tebliğler Dergisinde yayımlanır." Şeklinde uygulanır.

Geçici Madde 9 – (Ek:4.7.2006/26218 RG) Bir defaya mahsus olmak üzere bu

Yönetmeliğin,

a) 1 inci maddesinde yer alan "Ocak, Şubat ve Mart aylarında" ibaresi, (Değişik:2.8.2006/26247 RG)"Eylül ve Ekim aylarında"(11) olarak; "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Şubat ayının 15 inci iş gününe kadar" olarak; "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" olarak,

b) 2 nci maddesinin (a) bendinde yer alan "Aralık ayından önce" ibaresi "2007 yılının Şubat ayından önce" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" olarak,

c) 2 nci maddenin (b) bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının 15 inci gününe kadar" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" olarak,

ç) 2 nci maddenin son fıkrasında yer alan "Ocak ayının ilk on günü içinde" ibaresi "2007 yılı Mart ayının ilk on günü içinde" olarak uygulanır.

Geçici Madde 10 – (Ek:1.9.2006/26276 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce Başkanlığa başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, başvuru tarihindeki Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

Yürürlük

Madde 34- Maliye Bakanlığı ile Sayıştay'ın görüşleri alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.